

VÁRAD

VÁRAD

2025/11.

IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI,
TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT

Nagyvárad, 2025. november • XXIV. évfolyam 11. (248.) szám

Kiadja

a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár

Intézményfenntartó:

Bihar Megye Tanácsa

Szerkesztőség és kiadó:

Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó

Telefon: 0259/431-257; 0771/269-647

Postacím: 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C

E-mail: *varadszerkesztoseg@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com*

Internet: *www.varad.ro; www.bibliobihor.ro*

Szerkesztőség:

Dénes László (főmunkatárs)

Fried Noémi Lujza

Tóth Hajnal

Tördelőszerkesztő:

Darabont Éva

Készült

a nagyváradai Book Expert nyomdában

ISSN 1583-0616

Tartalom

BABITS MIHÁLY <i>Dante</i>	3	TÓTH HAJNAL <i>Szebbnek, színesebbnek látni a világot</i>	65
ZOLTAY LÍVIA <i>Csirkefogó</i>	5	ORBÁN DEZSŐ <i>Tücsök és hangya, avagy kinek van igaza</i>	67
PÓSA ZOLTÁN <i>Pünkösdi énekek</i>	7	SZÉLESI SÁNDOR <i>A bizonytalanság elvétől a büszke hercegnő fátyláig</i>	70
CZILLI ARANKA <i>With sun inside</i>	12	LENCAR PÉTER <i>Mindennapi csaták a két part között</i>	77
CSÁVOSSY GYÖRGY ISTVÁN <i>Versek</i>	14	BOROS ERNŐ <i>Miért kell egy már létező törvényt „megerősíteni”?</i>	80
KOVÁCS R. ANDREA <i>Toborzás</i>	20	WESSELY GÁBOR <i>Egy építész, aki még mozdonyt is tervezett</i>	86
FARKAS ARNOLD LEVENTE <i>Versek</i>	33	A VÁRAD és a KárPit <i>találkozása</i>	92
TÓTH HAJNAL <i>Asszony a levesben</i>	38	BARABÁS ZSUZSA <i>Bölcs gondolat (keresztrejtvény)</i>	94
MAGYARI BARNA <i>Versek</i>	39	Lapszámunk szerzői	96
PETRUSÁK JÁNOS <i>A kis kézbesítő</i>	44		
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF <i>Versek</i>	46		
FERENCZFI JÁNOS <i>Metasztázis</i>	49		
SISKA PÉTER <i>Versek</i>	54		
MAJOROS ENIKŐ <i>Sírni tilos!</i>	56		
GORON SÁNDOR <i>Fordítási problémák Nichita Stănescu verseiben</i>	60		

Lapszámunkat BÁRÁNY MÁRIA
művei illusztrálják. A címlapon:
Az udvarló, a hátlapon: A hódító
és az Álarcos álmodozó.

RESTITUTIO IN INTEGRUM

Babits Mihály (1883–1941)

Dante

(Szekszárd, 1921.)

1.

*Egeit az Ember, e vándor állat,
az évek nyári nappalára s téli
éjére fülledt üngökként cseréli
s nyugalmat nyugalomban nem találhat.*

*S nem boldog, ha nem pólyázhatja pállott
életét friss legek selymébe; déli
édeneit, mint otthonát, kiéli;
de visszatér megint, s a régi tájat,*

*mint régi kedvest, új szépségben éri.
Igy én is, amint visszatérek egyre
anyaföldemre – ama drága Hidra,*

*melyen át percem az Örököt éri,
amelyből jöttem: az otthoni hegyre:
úgy térek vissza, Dante, tájaidra!*

2.

*Mert énnekem, jaj, a Pokol is otthon
s jól ismerem a Tisztulás hegyének
fájó lépcsőit, és az Ég kegyének
csillagos távlatait; sírva botlom*

*lelkem rongyára minden árkon-bokron
(mint papírkákra, miket útjegyének
szórt el a vándor), merre a Nagy Ének
visszavezet, vad erdőn s annyi poklon*

*tikkadtan e különös nyaralásra;
bár minden túlvilágból hazavásva
fűz Firenzémhez egy mostoha köldök,*

*hol mint poklát cipelő utas-ördög
vagy rab fa, mely hiába nőtt egekbe,
tengék, lekötve, s mégis számkivetve.*

Kék rapszódia

Zoltay Livia

Csirkefogó

Este van, még nincs teljesen sötét, de már majdnem. Ilyenkor szokott megérkezni az a hajléktalan férfi, aki pár hete rendszeresen ott időzik a házunk mögötti padon. Onnan tudom, hogy én meg a szemközi padon szoktam ücsörögni és nyomkodom a telefont. Fülledt nyári meleg van, testes a levegő. Ránézek az órára, mindjárt itt lesz, gondolom. Meg is jelenik. Egy kis görgős banyatankot húz maga után, odamegy a pad melletti csaphoz és vizet tölt a kulacsába, aztán leül a padra és rákezd a szokásos monológjára.

Megfigyeltem, hogy vannak visszatérő elemek a mondandójában. Az anyjától örökölte a lakást, ahonnan később kilakoltatták. Gyereke, felesége nincs, egyedül van. Anyukája jól főzött, és ő is jól főz. Főzne most is, ha lenne hol, és ha lenne mit. Egyébként meg menjen mindenki a jó édes anyjába, micsoda egy rohadt világ ez. Egyre hangosabb, öblös hangja szinte beledördül a közelgő éjszakába. Megtudom, hogy a hidegvíz-csapból hideg víz folyik, a melegvíz-csapból meg meleg víz. És azt is, hogy ő bizony egy csirkefogó, anyukája mindig mondta.

– Bububbu, bububbu – kiabálja.
– Mennek a villamosok!

Most a villamosokat utánozza. Mondjuk, ezt a verziót így még nem hallottam. Ránézek, amennyire látom a vonásait a sötétben, nem lehet több 55-60 évesnél. Inkább fáradtnak tűnik, mint öregnek. Rólam tudomást

sem vesz, mintha ott se lennék. Csak mondja és mondja a magáét.

– Ne pofázz! – hallatszík a szemközi ház ablakából, valaki megunta az előadást. – Mindjárt lemegyek és megverlek!

– Bántottam én valakit? Bántottam? Nem bántottam senkit! – válaszolja.

– Kussoljál! Nem érdekel a nyomorod! Húzzál dolgozni! – kontrázik a hang, de arc még mindig nem társul hozzá.

– Mennék én, csak nem vesznek fel sehova – dörmögi, inkább maga elé, halkan, majd fogja a batyuját és elmegy. Így megy ez, nap mint nap.

Magamban elnevezem Csirkefogónak. Találó név, nemhiába mondta az anyukája. Az elkövetkező napokban még többet megtudok az életéről, ha akarom, ha nem. Például, hogy szereti a paprikás krumplit. És hogy minden nő bűdös kurva. Ezt így, egymás után. Összefüggést nem látok a két dolog között, de egyik este egy kis műanyag edényben paprikás krumplit teszek a padra. Ahogy megérkezik, meglátja az edényt. Felemeli, nézegeti, aztán leveszi a tetejét és beleszagol. Láthatóan boldog. Rólam továbbra sem vesz tudomást.

– Most jól bevacsorázom – mondja, és elkezdi kézzel enni a doboz tartalmát. Hozhattam volna egy villát. Na, mindegy, majd legközelebb.

A rákövetkező napon sült oldalast viszek, utána babfőzelék a menü fasírt-

tal, kanalat és villát is teszek a doboz mellé, majd néhány ruha kerül a padra, még mielőtt megérkezik. Mindig örül, engem nem vesz észre, az előadások folytatódnak, ahogy a lakók kiabálásai is.

Egyik este aztán hiába várom, nem jön. Pedig meleg van, eső sehol, tombol a nyár. Másnap sem látom. Eltelik egy hét, kettő, három, de semmi. Hírehamva sincs. Talán talált egy másik

helyet, egy másik padot, gondolom, és már nem várom.

Egy vasárnap este, ahogy közeledek a padomhoz, látom, hogy a dobozaim, amikbe az ételeket raktam, szép sorban egymásra vannak pakolva. Az egyikben ott a kanál és a villa, a tetején egy cetli, rajta szép, szabályos írással a szöveg: „Köszönöm az ételt és a ruhákat! Virágot venni sajnos nem tudok, ezért inkább rajzolok. Üdv! A Csirkefogó”

Meseerdő

Pósa Zoltán

PüNKÖSDI ÉNEKEK

*Távolról közelít
Felém a Szent Lélek
Amint leszáll belém
Örök létbe térek*

Circulus vitiosus

*Márványszín tébolyban
Lüktetett a halál
Rejtett lézúgokban
Labirintusokban
Váratlan percekben
Kiszámíthatatlan
Rémfordulatokban
Egyszer csak rámtalál*

Approximáció

*Egyik világból a
Másikba bukdácsolsz
Fölényes mosollyal
Elutasíthatod
Elszublímálhatod
Ám ettől nem csökken
A fekete angyal
A hófehér ördög
A vérvörös gyilkos
A kékszínű lantos
Egymásba szikkasztó
Látomásainak
Méhében vibráló
Gyönyörbe átváltó
Elviselhetetlen
Elmesélhetetlen*

*Mert eltörhetetlen
Vajúdás ártalma
Lüktető fájdalom*

A tévelygés megtagadása

*Mégis visszatérek
Meváltást remélek
Sötét alagútban
Fehér vonat robog
Elefántcsont fényben
Ébenszín szű perceg
És vakító sugár
Hasítja ki a fényt
Amely koromsötét
Sátánfi, angyal-lány,
Egymásba oszcillál
Mi a fény?
Mi a lény?
E kérdés méhében
Fogant a végtelen
Akármily képtelen*

Meváltottál...

*Krisztus kínban feszült
Keresztre szúrt teste
Lelked elárasztja
Eggyé válsz Övele
Így bár méltatlanul
De nem hívatlanul
Apostollá leszel
Már akkor is hiszel
Amikor elfordul
Tőled nagy botorul
Sok hűtlen pályatárs
Mesterségedből így
Születik hivatás
Szent Kín az alkotás*

Kálvária

*A Golgota hegyre
Vezet a keresztút
Kálvária úja
Megüdvözt minket,
A megfeszítőket
Küldi a pokolra
Nekünk a létezés
Mélypontján hoz üdvöt
Nekik a diadal
Kétes földi csúcsán
Szerzi a legszörnyűbb
Földi gyalázatot
Örök kárhozatot*

Cirenei Simon

*Egy hitetlen bűnös
Mekapta Megváltónk
Keresztjét pár percre
S ő is megigazult.*

Veronika kendője

*Egy ártatlan leány
A Szűz Veronika
Letörölte Krisztus
Agyonkínzott arcát
Fehér vállkendővel
Arca reá nyomult
A gyalcs átalakult
Evangéliummá
Jó hír hozójává
Jézus kínjaitól
Mi megigazulunk
És ha hiszünk benne*

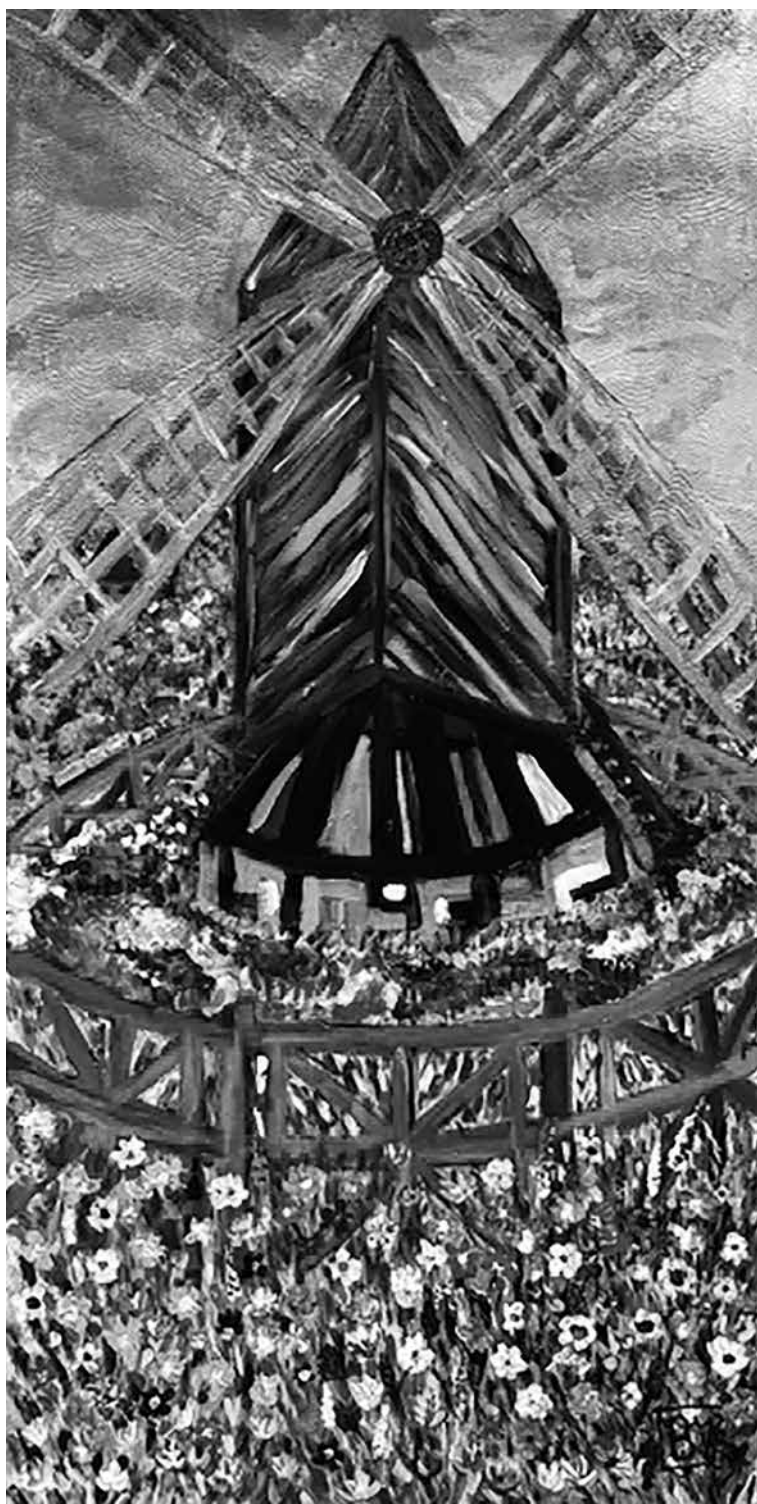
*Mi is feltámadunk
Mennybe vezet utunk*

Megdicsőülés

*Elölről kezdődik
Pedig nincsen vége
A részletek felől
Támad az egészre
A lázadó angyal
Légszennyező sátán
Csak egy árva dalnok
Áll a Tisza partján
Teremtés Urának
Himnuszát dalolván*

Hajnalcsillag

*Dervis üvölt magas égi,
Elakad, így én éneklek
Dalát végig:
Holnapra jó égi hajnal
Nyárbúcsúzó vad viharral.*

Valmy

Czilli Aranka

With sun inside

Csend van és félhomály. És hűvös.

A szemközti pléhtető alatt az aszfalton két tizenéves balinéz srác gyors mozdulatokkal apró dobozkákat csavar bambuszszalakból és hátra-hátraadogatja őket egy idősödő nőnek, aki négy különböző színű virág fejről tépdesi a szirmokat: piros, fehér, sárga, kék. Mindegyikből csippent az ujjai közé egy-egy adagot és dudorászva szétosztja, megtölti a tálkákat, figyelve arra, hogy minden színből jusson mindegyik tálkába. Aztán száraz, kígyóyszerű zöld levélszárakat szór a tetejükre.

Felajánlások lesznek ezek. Ilyenek lehettek a balinéz reggelek ezelőtt 100-200 évvel is, amikor Ubud utcáit még nem lepték el az idegen kontinensek turistái. Csak néhány nyugodt, dudorászó balinéz és az isteneik.

Hajnali hat óra. Fehérbe öltözött nő sétál ki a járdaszéli kőoltár elé. Fejet hajt az éles fogú kőszörny előtt (ami csak egy európai számára tűnhet szörnyetegnek, őt viszont védi és biztonságban tartja), és leteszi a virágtálcát eléje. Füstölőt gyújt, az illatos füstöt háromszor az arca, haja felé húzza a tenyerében, megfürdeti magát benne. Megtisztul. Homlokához emeli összeszorított tenyereit és hangtalanul imádkozik.

És ez majdnem egyszerre történik minden kapu előtt. Fél hétre a város illatfelhőben lebeg.

A szálloda teraszára bocsánatkérések között kilép egy nő, fejet hajt

előttem, mint társa a kőszörny előtt, és mosolyogva bejelenti, hogy kész a reggeli.

Besétálok. Relaxációs zene, két roskadozó asztal, rajta talán a világ összes színe arra vár, hogy tányéromra tegyem.

Újra mögém kerül a nő, megkérdezi, hogy tojást kérnék-e esetleg.

– Nahát, eszembe se jutott – gondolom, és úgy érzem, tényleg megennék egy tojást. Bólintok.

– És milyen legyen? – kérdezi.

Zavarba jövök. Hogyhogy milyen legyen? Hirtelen átfut a gondolataim az összes madárfaj. Tyúktojáson kívül soha nem ettem mást.

Érti a mosolyom.

– With sun inside? – kérdezi kedvesen.

Na, most igazán nem értem, de elfogadom, szégyellek rákérdezni.

– Let me bring to you! – meghajol előttem.

Elmosolyodom. Alázat és a szó legnemesebb értelmében vett szolgálat a balinéz élet. Kicsit feszélyez.

Leülök az asztalomhoz, mangólevet kortyolok, és várom a tojást.

Néhány perc múlva érkezik, fehér tányéron élém tesz két tükörtojást.

– Hát persze, with sun inside – csapok a homlokomra.

Bőséges reggeli után megérkeznek a társaim is. Már forróság van. Sajog a tegnapi leégett bőröm.

– Reggeliztetek? – kérdezem tőlük.

– Igen.

Elindulunk a majomerdő felé.

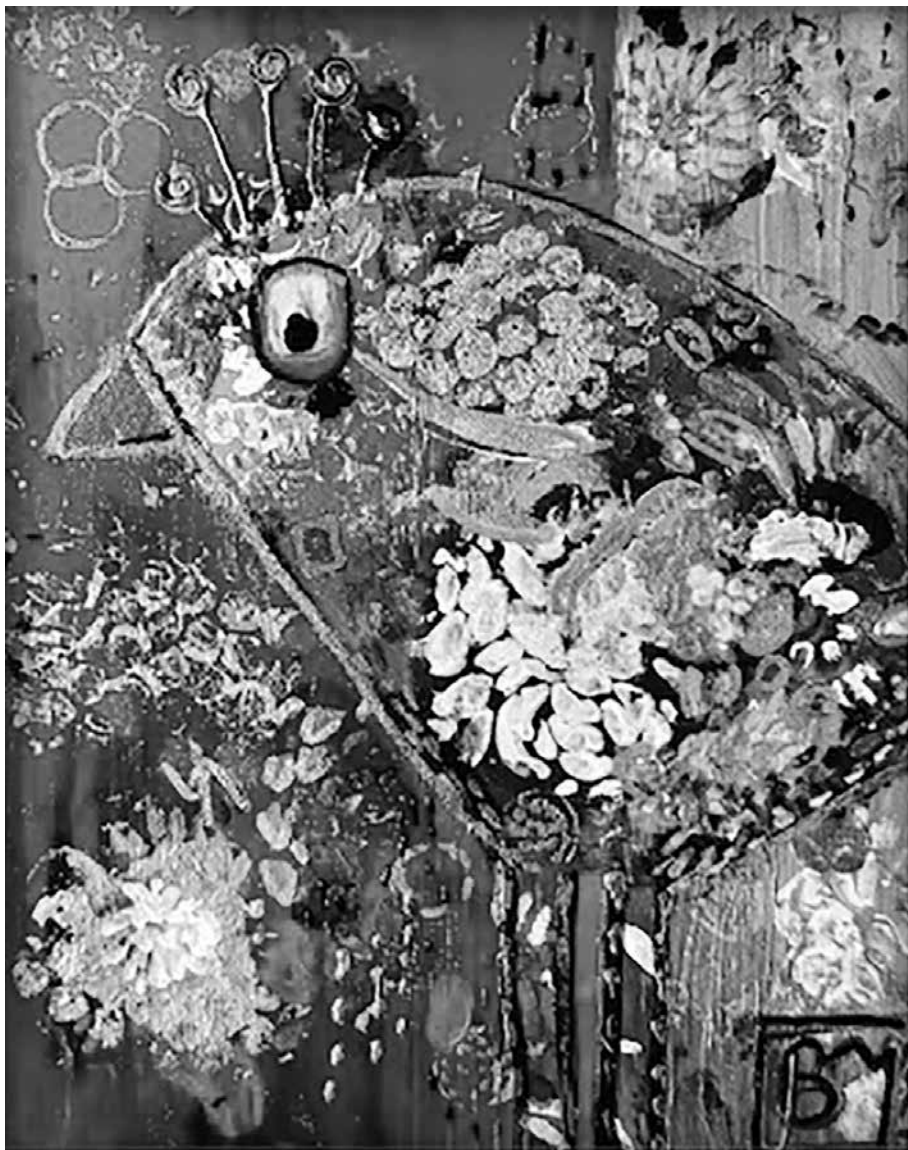
Felébredtek a turisták, elmenekült a csend az utcákról. Taxik áradata, robotgók hada hemzseg átláthatatlan logika nélkül az úttesten.

– Micsoda kosz! – szólal meg egyik társam.

– Az. És szegénység – erősít rá a másik.

Elmosolyodom. Mit tudnék adni ennek a néhány balinéz embernek, akivel ma reggel találkoztam, ha meglátogatna otthon Európában?

Fel tudnám szolgálni tányérukon a napot? És tudnának neki örülni vajon?

Madárkirály

Csávossy György István

Piros betűk

*voltak idők ó voltak ám
piros betűk incselkedtek
csalfa időm mohos falán
kiskomám ó kiskomám
a pillanat illan tovább
elragad bút és bánatot
ha olykor biztatót hozott
eltékozoltam nevetve én
sötét tivornyák éjjelén
fejfájós hajnalok egén
virrad fátyolos napom
zörget zárt ablakomon
ujja szigorún int reám:
piros betűd fogyóban ám
elkártyáztam őket én
hamis remények reggelén
kiskomám ó kiskomám
zsebem tele lelkem üres
hogyan lehetnék szemfüles
cserélni őket ezután
kiskomám ó kiskomám?*

Évgyűrűk

*évgyűrűid
gyűlnek egyre gyűlnek
megesik veled tükörbe nézve
ismeretlen arc néz farkasszemet
emeled kezed
tapintod tükörképedet
döbbenet – mondod
simitva táskás szemedet
te híres jó alvó
kit álom áldott*

*mielőtt lefekvéskor
párnához ért fejed
mi történt veled?
semmi különleges
nyugtatod magad
mással is megesett
adott kor felett
eseted orvosolható
légy vezérelhetőre kész
vágyaid szárnyát
kell tövig visszametszened
s megáld könnyű álmot visszatérte
de többé nem kérdezheted:
megérte?*

Érintés

*kinyújtott ujjunk centikre egymástól
(akár a kápolna mennyezetén)
fognám kezed
de oly távol vagy
mint galaxisok
egymástól fényévre
kihuny a fény mire odaér*

Parajd

(Mese sóról és szeretetről)

*Fehér drágaköved a só, Parajd.
Kincs a mesében, mi értékesebb
mint türkiz ég, tonnányi színarany,
tenger mélye s kincstárnyi ékszerek.
A székely só, akár a mesében,
tanít: milyen az igaz szeretet.*

Ízisz

*Utcácskákban, ligetben, kerteken,
madárdallal s világgal Áprily
kisgyerekként itt ismerkedett.
Itt itta friss forrásvíz könnyeit,
majdan „hűtlenkedő Don Juanként”
Nagyenyeden szórta szét gyöngyeit.*

Decennium

Apámnak

*decenniumot ültünk ősszel
– csaknem ünnepeltünket írtam –
idestova tíz éve már
téged új feladatra hívtak*

*mert szólítottak tovább léptél
ilyenkor nincs apelláta
tudtad jól ki a fegyelmet
a nebulóktól is elvárta*

*nosztalgiazok most boroddal
asztalon gyertya pislákol
fénye átsüt kristálykelyhen
s egy régi ölelés fellángol*

Kontempláció a nirvánáról

*kiülök alkonyatkor
dérrel-borral teraszomra
lány tengeri szellő borzolja sima hajam
simogatva borzolt idegrendszerem
szárnyaló gondolatokra vágyom
pár pajkos rímre bár
öncélú szójátékra*

*de rendszerszerűen késnek
idült távoli partokon üdülnek
a nirvána még sincs oly messze
gyönyörök gömbölyű tengere
hullámszik ölemben
az Abszolútum egyre közelít
s amint palackom fenekét meglátom
az Örök Egység végbemegy
Brahman is lát már engem
szemléli csupasz ülepem*

Félrecsúszott nyakkendő

*elfáradtam nem szeretni
elfáradtam tengni-lengni
elfáradtam tűvé tenni
tegnapom miért lett semmi
elfáradtam felsorolni
fásultságomat okolni
versem hozzád kíván szólni
fáradok már átkot szórni*

Lávapetál

Kovács R. Andrea

Toborzás

Vajon milyen ruhát vesz fel az ember egy kivégzésre? Ez a kérdés sokkal inkább izgatta Striget, mint a talpa alatt nehezen éledő tűz. Elvégre attól, hogy valakit máglyára kötöznek, még lehet elegáns. Még ebben a totálisan lehetetlen korban is. Úgy tűnt, ezeket az embereket nem zavarja, hogy fehér gallérjuk, fekete posztóruhájuk teleszívja magát füsttel és az égett hús szagával. Bezzeg őt! Az már igaz, hogy többszáz éve nem nevezhetné magát embernek, de na... Valamikor az volt. Egy stílusos, igényes ember.

– Én megmondtam. Ugye, megmondtam? – Tekintetével az embereket kereste, de babonás félelmen és gyűlöleten kívül semmi mást nem fedezett fel bennük.

– Igen, Strig, megmondtad – felelte Wendy, akit ugyanahhoz a cölöphöz kötöztek a máglyára, mint őt.

– Akkor mégis, mit keresünk itt? Most mondd meg! Mit. Keresünk. Itt. Teljesen tönkre fog menni a Vuitton cipőm. Ez egy eredeti Varenne Richelieu. Kézzel varrták, egyedi kaptafára. Viaszos borjúbőr. Monogramozott. Extra párnázott talp. Egy ilyen cipőnek nem tesz ki az árát a kirakatba!

– Toborzunk. Lehetett volna annyi eszed, hogy nem a legjobb cipődben jössz. Hozzáteszem, ebben a korban a Giorgio Armani öltöny sem a legjobb választás. Ha idő előtt fel akartad kelteni a figyelmüket, gratulálok!

Strig újra végignézett a tömegen, ami a kivégzésükre gyűlt össze. A szinte tébolyult düh az arcokon talán megdöbentette volna, ha kezdő. De Strig az egyik legsikeresebb lélekadásznak mondhatta magát téren innen, időn túl. Ettől persze nem kevésbé lett igényesebb. Sőt. Egy valamirevaló striga mindig minden helyzetben a kifinomult elegancia mintapéldánya. Kész szerencse, hogy a Pokol egy olyan tér-idő buborék, ahol a legújabb Versace nyakkendőt csupán egyetlen polc választja el a spanyol gallértól. Többek között ez volt az egyik oka annak, hogy olyan könnyen eladta a lelkét. A másik az, hogy azt mondták, utazhat az időben.

– De muszáj pont itt? – Amikor ő zupált be, sokkal, sokkal kellemesebbek voltak a körülmények.

– A Főnök ide küldött.

– Van kellemesebb módja is a toborzásnak. 1924. Atlantic City. Szesztialom! Ott maximum a pia égett. És azok a kalapok! Kesztyűk! Felöltők! Az elegancia fellegvára!

– Jaj, ne nyafogj már, épp csak csikiz egy kicsit. Meg se gyulladt rendesen.

– Mert neked olyan bőrod van, mint egy bivalynak, Wendy. Az enyém viszont finom és érzékeny. Látod, már kezd is pirosodni!

– Finom. Érzékeny. Mondd, te normális vagy?

– Tényleg semmit nem tudsz arról, hogy az egészségtudatos étkezés milyen hatással van a bőr állagára?

– Húsevő vagyok, Strig. Valódi húsevő. Te meg csak egy hobbista.

– Ezt meg sem hallottam. Egyébként ahhoz képest egész szép az arcbőröd. A pórusaid kicsit tágabbak, és egy kis hámlasztás is rád férne. Csak ezzel a loncsos, bozontos hajjal nem tudom, mihez kezdjünk.

– Te figyu, Strig. Tökig gúzsbakötve állunk egy máglya tetején, és te tényleg kozmetikai értekezést tartasz nekem?

– Annyira igénytelen vagy, Wendy!

– Egyébként ha már egészségtudatosság... egy adag pejolt az izzasztókunyhó mélyén tökéletesen elég a boldogságomhoz.

– Mármint úgy érted, hogy elég...

– Volt. Igen, elég volt. Régen. Hol is tartottunk, mielőtt megzavartál a szépségfarmos ötleteiddel?

– Ott, hogy nem tudom, miért ragaszkodik a Főnök ennyire ehhez a helyhez. Teljesen összegyűrődik az öltönyöm. És bűdös is lesz.

– Egy városra való eltévelyedett lélek elég indok. Meg valami univerzális konvergencia is szóba került a közgyűlésen, de szerintem az csak kamu volt. Szerintem csak kínálta magát az alkalom.

– Alkalom?

– Tudod, az anyarozsfertőzés.

– Nem mondom?

– De mondom.

– Betéptek? – Strig újult érdeklődéssel vette szemügyre a hozzá legközelebb álló embert, ám semmi különöset nem fedezett fel rajta.

– Be hát.

– Ha te mondd...

– Nézd, Strig. Tudom, hogy nem olyan rég vagy itt nálunk, és még nem ismeresz minden helyi szokást. Itt kicsit

másképp mennek a dolgok, mint nálatok, Európában.

– Hát sajnálom. Pedig mehettünk volna például Erdélybe. Rég jártam otthon.

– Erdélybe? Te megőrültél? A népsűrűség az itteninél is alacsonyabb ebben a században. Soha nem jön össze a havi kvóta! És különben is, az Drake területe.

– Igen? És? Drake jó fej. Amikor legutóbb találkoztunk, épp udvarolt valakinek.

– Te tényleg rég jártál otthon. Az asszony már rég meghalt. Azt pletykálták a dohányzóban a minap, hogy azóta Drake teljesen megőrült.

– Hát sosem volt normális.

– Oké, de most mindenkit karóba húz. Totál megroggyant. Olyan a várudvara, mint egy bizarr lepkegyűjtemény. Csak emberekből. Meg embernek látszókból. Mindegy neki, hogy jó vagy rossz, hogy ember vagy nem ember. Nem hiszem, hogy egy karót akarsz a seggedbe!

– Mitől jobb egy tucát vasvilla, Wendy? Meg egy újabb máglyahalál?

– Nem fogunk meghalni. És nem mondtam, hogy jobb. Csak kevésbé... megalázó. Nem mellesleg a Főnök megtiltotta, hogy bárki beleártsa magát Drake ügyeibe. Vagy hogy betegye a lábát a területére. Arrafelé ő intézi a Főnök dolgait, és olyan kvótát hoz már vagy két évszázada, hogy démon legyen a talpán, akinek sikerül utolérnie. Vagy túlélnie.

– De ha válogatás nélkül küldi a pokolba a lelkeket, akkor hogy lehet olyan jó a kvótája? Az eleve romlottak nem nyomnak annyit.

– A szukkubuszok a keze alá dolgoznak.

– Úgy könnyű. Persze Drake mindig is okos volt. De hogy így ömlesztve küldi őket, és hogy a Főnök ebbe belement... Teljesen érthetetlen. Gondolod, hogy fél? Tudod. Tőle.

– Ezt eszedbe ne jusson még egyszer hangosan kimondani, Strig! Tiszta szerencse, hogy ordítóznak körülöttünk. Sose tudhatod. Itt még a mokusodúnak is füle van. Egyébként én sem értem. Hallottam, hogy arról pletykáltak múltkor a dohányzóban...

– Dohányoznom kéne. Mikor múltkor?

– 1541-ben.

– Áááá, igen, emlékszem. A Pizarro-ügy. Még mindig érzem a szagát az orromban. Pedig a salemiek eléggé igyekeznek, hogy elnyomják. Egyre jobban füstöl ez a máglya.

– Nem csapongsz te egy kicsit, Strig?

– Csodálsz? Már vagy húsz perce idekötöztek minket, de igazi lángok még sehol. Oké, a bokám már több mint piros, de tudod, hogy utálok várni. És az a bugris paraszt már vagy hetedszer szúrja a seggembe a vasvilláját. Csak az vigasztal, hogy már akkor a miénk lett a lelke, amikor a nem rendeltetészerű szerszámhasználatot fontolgatni kezdte.

– Befejezhetem végre ezt az átkozott sztorit? Komolyan a sírba viszel!

– Azon már mindketten túlvagyunk.

– Strig!

– Oké, oké, oké. Mondd!

– Szóval azt hallottam, hogy a nyakunkon a klímaválság. Pizarro óta a Főnök iszonyúan környezettudatos lett. Külön gyűjti az elkárhozott emberi lelkeket, külön a besorozhatókét és külön a démonokét.

– Nincs is lelkük.

– Ebben a kérdésben nem értünk egyet.

– Eretnek.

– Komolyan teológiai vitát akarsz folytatni a létezés korpusztól elvonatkoztatott absztrakt fogalmáról? Pont most? Pont itt?

– Igazad van. Hagyjuk. Az viszont biztos, hogy az a búz azóta is ott lengedez a hetediken. Nem is jártam arra már évek óta. Pizarro legalább besorozható volt?

– Be. Emlékszel Mystic Fortra?

– A pekotok lemészárlása? Az ő műve volt?

– Úgy van. És egyedül dolgozik! Most képzel!

– Képzelem. Ja, várj. Nem. Hihetetlen, hogy egy ilyen gyüttment bábjúnár, ez a fattyú újfíu szinte rögtön privát melót kap, mi meg, akik századok...

– Ezredek.

– Akik ezredek óta gályázunk, még mindig a kvótára hajtunk.

– Hiába, az ösztönös tehetség...

– Ösztönös? Na, ne röhögtesd! Mindjárt hányok.

– Van, amit nem lehet tanulni. Csak gondold bele. Te eladtad a Főnöknek a lelked, Striga. Én meg az éhségtől hajtva olyan bűnt követtem el, ami alól nincs feloldozás. Míg világ a világ, a kvótát fogjuk hajtani. De Pizarro! Az a pasi zsigerből gonosz. Egy igazi megszállott. Egy istencsapása, ha szabad illet mondani. És az volt már életében is. Pont, mint Drake. És ez a lényeg. Az olyanoknak, mint ők, a Főnök elnézi az ömlesztést. És mivel Drake nem válogat, na, meg a szexmunkások is neki dolgoznak, a statisztikai átlaga sokkal jobb, mint bármelyikünké.

– Gondolod, ha mi is elkezdenénk ömlesztve szállítani...

– Nem. Felejtsd el.

Óh, ha színes volnék...

– De most miért? Tök jó buli lenne. Annyira strapás ez a szortírozás.

– Mondom, felejtst el.

– De miért?

– Mert ha rajtakapnak, márpedig a mérlegeléskor rögtön kibukik, hogy a mennyiséghez képest túl sok a helysúlyú, akkor cseszhetjük a szabikérelmünket, Strig, azért! És nekem semmi kedvem a remediációs részlegen tölteni a következő párszáz évet. Egy dolog szállítani és szortírozni, és egy másik kitakarítani utánuk a bugyrokot. Nem most beszéltél arról, hogy amit Pizzaro hagyott maga után, még mindig bűzlik?

– Broáf... de...

– És a szakmai becsületünk szempontjából sem lenne jó döntés. Abban semmi kunszt nincs, ha az eleve rosszra hajlamosakat szállítjuk. Tudod, hogy feleannyit sem érnek. Annyi súlyuk sincs, mint egy...

– ...egy marék katicabogárnak. Tudom.

– És amióta bevezették az új normaóráát, sokkal nehezebb hozni a kvótát. Már nincs sok hátra, és végre elmehtek szabira.

– Mikor voltál utoljára?

– 1590-ben, a Roanoke után.

– Ó, pajti, az gyönyörű meló volt. Máig emlegetik. Etalon lettél.

– És te? Mikor voltál utoljára szabin?

– Emlékszel arra a magyar királyra, aki törvénybe foglalta, hogy márpedig strigák nincsenek?

– Ja. Valami Charles.

– Nem Károly. Kálmán.

– Akkor Kálmán. Hülye európai nevek. Mi van vele?

– Hát azelőtt.

– Ó, te szegény. Hát ezért emigráltál Amerikába?

– Dehogy! Akkor még azt sem tudtuk, hogy létezik Amerika. Vagy hogy bármi is van az óceánon túl. Pár évszázadig még elvoltam odahaza, meg vándoroltam erre-arra, de az emberek már nem hittek bennem. Teljesen mindegy, hányfelé szaggattam őket, a maleficáknak számolták el őket. És nemcsak itt. Odalent is.

– Nem mondd komolyan! Mi történt?

– Volt a sztyeppén pár boszi, meg dobok, egy óriási nyoszolya egy jurtában...

– Az mi?

– A jurta?

– Ja.

– Az olyan, mint itt a tipi. Csak kerek. És sokkal, sokkal nagyobb. Na, de vissza a jurtába... a nyoszolyához meg Sookie-hoz...

– Sookie-hoz?

– Igen.

– Akkor már mindent értek.

– Másnapra egyszerűen lenyúlták a pontjaimat.

– Azt meg hogy?

– Volt az a kínai falas buli a mongolokkal, tudod. Azt hiszem, túl sok kumiszt ittam. Dzsingisz egy igazi partiállat. Aztán jött a jurta, meg Sookie és a boszik, és mire felébredtem, ott volt a kézjegyem egy szerződésen, miszerint a pontjaim hetven százalékát átadtam a maleficáknak. Így aztán bő háromszáz év lemaradásban vagyok. Minimum.

– Ó, te szegény.

– Te csak ne sajnálj.

– Bocs, nem akartalak megsajnálni. Tudod, hogy nem vagyok olyan... empatikus fajta. Mikor jöttél át az óceánon?

– Kálmán után sokáig csak vándoroltam. Meg is csömörlöttem, azt hi-

szem. Már jó ideje nem vadásztam, csak ücsörögtem egy barlangban. Aztán azt hallottam valami remeté- től, hogy azt rebesgetik, a Föld kerek. Képzelheted! Először nem hittem el, de végül hajtott valami... kíváncsiság, azt hiszem. És elindultam. Cortés-zel hajóztam át. Aztán kikötöttünk San Juan de Ulloán.

– Az te voltál?

– Hát az a hapsi még nekem is mere- dek volt, de komolyan. Tudod, Wendy, azt hiszem, túl régóta járok már fenn.

– Nem akkora baj az. Itt legalább még minden normális. Az emberi haj- lamokban meg lehet bízni. Az egy do- log, hogy a Pokol egy tér-idő zárvány és onnan oda járunk, ahova akarunk...

– Bár úgy lenne!

– Oké. Ahova küldenek. De annyi technológiát harácsolat már össze a Főnök! A túl sok modernizálás odalent megfeküdné a gyomromat. Nem biz- tos, hogy huzamos ideig kibírnám. Régen minden jobb volt.

– Pedig olyan jó lett volna kicsit ha- zaruccanni. A Kárpátok ilyenkor gyö- nyörű. Havasalföld! A Transzfogaras! A Hargita! Meg se kottyannak neki az évszázadok!

– Tudom, Strig, tudom. Tényleg.

– Azt hiszem, honvágyam van, Wendy.

– Hidd el, Strig, nem akarsz mos- tanság arrafelé járni. Amilyen kedvé- ben van Drake, nem kímélne téged sem, bármilyen jó haverok is voltatok a múltban. Sosem volt teljesen százas, de amióta az asszony meghalt, teljesen kivetkőzött magából.

– Könnyű neked, Wendy, te itthon vagy.

– Itthon? Ezek a barbárok tönkretették az otthonomat! Tökre nyugodtan vadász-

gattam, az algonkinok békibe' hagytak, az odzsibvék meg olyan szép szertartáso- kat rendeztek nekem. Emlékszem, hogy táncoltak is a tűz körül. Csupa szörme és toll, meg valami csörgőkígyós botot rázott az öreg, és ahogy kántált... Wakan Tanka Toka he ya che waki yelo e ye ye. Jaj, de nagyon szép volt.

– Oda ne rohanjak, Wakan Tanka. Na, nehogy elbőgd itt magad nekem, heehooo! A ceremónia nem neked szólt, hanem ellened. Nehogy bárme- lyikük is megszegje a kannibál-tabut.

– Részletkérdés. A lényeg, hogy tiszteltek. Ti, európaiak tettetek tönk- re mindent.

– És a hajtóvadászatok?

– Az csak egy kis fogócska volt a kri sámánokkal. Mindent olyan komolyan veszel, Strig.

– Tudod, Wendy, mifelénk nem szo- kás fogócskának venni a hajtóvadász- tokat. Ti, amerikaiak annyira...

– Annyira mi?

– Beképzelték vagytok.

– Ti európaiak meg konzervatívok. Főleg ott a Kárpátokban.

– Nem konzervatívok vagyunk. Csak hagyományörzők.

– Na, szép.

– Nézd meg ezeket a barbárokat! Mindegyiknek vérben forog a szeme és fröcsög a nyáluk a nagy átkozódásban! Ide vezet a nagy amerikai szabadság.

– Látom, Strig, látom! De tévedsz. Ezek itt európaiak. Esetleg második vagy harmadik generációsok. Az én népemből viszont, akik ezen a helyen élnek ezredek óta, senkit nem látsz itt. Ezért fog még eltartani egy darabig, mire rendesen meggyullad a máglya.

– Telepes leszarmazottak, könnyör- göm! Tuti, hogy tudnak tüzet rakni.

– Vizes a fa, szer...

– Ha most azt mondod, hogy szerencsére, a Főnök véérére esküszöm, Wendy, megharaplak!

– Szerintem ezek egy tisztességes máglyát sem tudnak megrakni. Ha az én népem rakta volna a tüzet, már ropogásra sültünk volna!

– Most komolyan erre vagy büszke?

– Csak azt mondtam, hogy az én népem...

– Wendy, a te néped már régen felkoncolt volna. Mindkettőnket. Téged azért, ami vagy, engem meg azért, mert nem tudják, mi vagyok.

– Talán.

– Biztos. Mindegy, kinek van igaza. Arról volt szó, hogy picit morgunk, meg acsargunk, hogy jól megijedjenek. Máglyára kerülünk, aztán jön Dybbuk és elkezd susogni a fülükbe, és jól egymásnak esnek. Mi meg szépen kiszabadítjuk magunkat, te kibebelez pár embert, én meg szívok egy kis vért itt-ott, aztán elballagunk. A többit rájuk hagyjuk.

– Azt hittem, te is belelez majd.

– Viccelsz? Azt már rég nem csinálom. Tegnap csak kicsit alaposabban bevacsoráztam. A munka az más. Drake módszerei a karóbahúzás trend előtt sokkal kifinomultabbak voltak. Akkor tanultam tőle egyet s mást.

– A vérszívást például?

– Ezért vettem vörös inget. Hugo Boss. Már mint az ing. A gond viszont az, hogy amióta itt csacsogunk, ezt a csomót még épp csak meglazítottam. Tutira van valami mágikus képességük.

– Nincs nekik.

– De ha mondom.

– Nem hiszem, nem látok ismerős arcot.

– Sajnos én sem. És Dybbuk már megint késik. Szerintem élvezi, hogy mindig szarban hagy!

– Csak biztosra megy. Addig legalább van egy kis időnk beszélgetni.

– Lassan fél órája beszélgetünk.

– Sietsz valahova?

– Tényleg eléggé le vagyok maradva a havi kvótával. Gondoltam, ha gyorsan végzünk Salemben, még lesz időnk megkavarni kicsit az állóvizet Bostonban is.

– Nyugodj már le. Nem hajt a tatár.

– Az igazából mongol volt. De ne is emlegesd!

– Oké, oké. Akkor csak... nyugodj meg. Nézz körül. Itt ez a sok ideges ember. Nézd azt ott például. Úgy eltorzult az arca, mintha őt szállta volna meg valami démon. Pedig csak retteg. Teljesen kivetkőzött magából. Vigyázz! Mindjárt szűrni... Fog.

– Nyolc. Ez ma már a nyolcadik szűrés! Teljesen tönkrevágják az outfitemet, Wendy! Komolyan mondom, ha Dybbuk nem ér ide hamarosan, ahogy kiszabadulok, mindegyiknek elharapom a torkát.

– Ne légy komolytalan, Strig. Akkor cseszhetjük a kvótát! Nyugi! Senki sem állította, hogy könnyű dolgunk lesz. És kellenek szemtanúk is, akik majd elmondják, hogy mi történt itt. Csak addig kell állnunk a sarat...

– A tüzet, Wendy. A lángokat!

– ...amíg az emberségük utolsó morzsáját is elveszítik. Lazíts! Szívd be ezt a finom füstöt. Úgy, lassan. Számolj háromig. Ez az. Bent tart, úgy, aztán egy... két... háromra meg fújd ki. Úgy. Ügyes. Jól van, tesó! Élvezzük a meleget. Már-már otthonos, nem?

– Végül is ja. Igazad van. Tisztára, mint a wellness részlegen. Bár ott azért nincs ilyen bűdös.

– Csak az emberek égneek.

Amikor a halak is repülnek!

– Odalent még sincs ilyen penetráns szag, Wendy!

– Mert csúcsra jár a légkondi, és persze a legjobb diffúzorokat használjuk, ami a piacon elérhető. Bársonyos jázmin. Harmatos ibolya. A prospektus szerint bármely világban, bármely időben a legjobb márkák! Szinte mint az igazi. Mintha egy virágoskertben járnánk. De most ne is gondold rá. Mindig csak a meló meg a hajtás. Lazíts egy kicsit.

– Fárasztó, az biztos. Fel sem tudom idézni az imaginációs gyakorlatokat!

– Nyugi, segíték! Nézd azt az öreg-asszonyt ott balra.

– Nem látom!

– A másik balra! Látod, hogy milyen szép, tiszta az aurája? Oké, most füstös egy kicsit, de az igazi füst, nem éteri. Látod, milyen szép, halványkék, arany pettyekkel?!

– Tényleg!

– Ilyen egy csodálatos, ártatlan ember lelkének a fénye. Ez az asszony utoljára akkor vétkezett, amikor gyerekkorában elette azt az egy almát a három testvére elől. Hisz csak egy éhező gyermek volt! Ennyitől még a Szikla is simán átengedi az Aranykapun.

– De a salemiek mégis elhiszik, hogy boszorkány! És rettegnek tőle.

– És emiatt elfelejtik, hogy emberek. És most nézd azt a másikat ott lent? Látod, hogy tűnik el belőle a ragyogás?

– Ilyen, amikor épp elkárhozik?

– Pontosan.

– Érdekes, ezt még sosem figyeltem meg.

– Mert mindig rohansz, Strig. Erről a melóról is majdnem elkéstél.

– Nem tehetek róla. Keresztbe szenvedtek. A HR-részlegnek dolgoztam Louisianában.

– Az utolsó pillanatban estél be.

– Csak még gyorsan megvacsoráztam melő előtt. Talán ezzel is bajod van? Mondtam, hogy már nem belezek melő közben. Csak szívok. Azzal meg nem lehet igazán jóllakni.

– Csak annyi, hogyha időben érkezel, akkor át tudod olvasni, hogy miről is szól ez a küldetés és most nem nyavalyognál a ruhád és a cipőd miatt! Felkészültél volna. És nem nekem kéne elmagyarázni, hogy mi is történt itt az elmúlt évben.

– Jól van, sajnálom. Igazad van.

– És elfelejtetted élvezni a munkát.

– A kvóta...

– A fenébe is, a kvóta csak statisztika! Van szépsége is ennek a melónak, csak le kell lassítani kicsit, hogy észrevedd. Most nézd azt a kócosat, ott szembe, a másik máglyán!

– Amelyiknek fekete a haja?

– Tegnap ilyenkor még vörös volt.

– Ja, tényleg. Mi van vele?

– Na, ő a John Proctor. Titubah kifejezetten óvott tőle.

– Titubah?

– Az emberalakjának itt ez neve. Egyébként Ogo. Tudod!

– Neeem....?

– A Káoszisten Maliban.

– Még csak nem is rémlik.

– Mert amikor legutóbb nála volt a csapatépítő tréning, teljesen kiütötte magad mimózakoktéllal.

– Ó, a mimóza! Tudtad, hogy kiváló öregedsgátló és hidratáló?

– Strig! Könyörgöm!

– Hát tehetek én róla, hogy állandóan elvonod a figyelmem?

– Ott tartottam a sztoriban, hogy Proctornak olyan szilárd volt a hite, hogy még Ogo se bírt vele. Aztán ráküldték Sookie-t.

– Gondolom, megdolgozta rendesen.
– Hát képzeld, hogy nem. A pasi meg se rezzent. Pedig aztán tudod, mire képes Sookie, ha úgy igazán belendül a kísértésbe.

– Nem kell emlékeztetned rá. Ha nincs Sookie, én sem lennék itt.

– Ahogy én sem.

– És a pontjaim hetven százaléka sem veszett volna oda.

– Ezek a szukkubuszok...

– Igen...

– Mindenesetre mivel sem Ogo, se Sookie nem bírt velem, beszerverték Dybbukot is. Belebújt abba a kislányba, tudod...

– A Parris lányba?

– Igen, abba.

– És sikerült neki?

– Nem.

– Micsoda? Olyan szélesre fogják tární Proctor előtt az Aranykaput, amelyet Giordano óta nem látott a menny! Mi történt?

– A lány megfenyegette a férfit, hogy bevádolja paráználkodásért...

– Az ördöggel?

– Is. De az a férfi, ott, igazi egyéniség. Egy szilárd jellem. Akkor sem adta a lelkét. És most itt vagyunk, Strig. Mire végzünk Salemben, annyi lélek kárhozik el, hogy nem lesz gondunk a havi kvótával. Simán lenyomjuk Wolfie-ékat.

– Persze hogy lenyomjuk. Wolfie-nak annyi esze sincs, mint egy marék katic...

– Ki ne mond!

– ...lepkefingnak.

– Nem tudom, egyáltalán hogy járhat még küldetésre.

– Nekem mondd? Két szezont toltam le vele. Egyet a Harz-hegységben, egyet meg Walesben.

– Edward király?

– Az angol király. Igen.

– Jó fogás volt, tényleg. Meglásd, egyszer még megverselik.

– Talán. Szerintem dühkezelési problémái vannak.

– Edwardnak?

– Wolfie-nak! Annyi önuralma sincsen, mint egy marék... Ne nézz már így!

– Hallottam, hogy hamarabb zabálja fel a potenciális jelölteket, mint hogy azok egyáltalán egy botorka lépést tehetnének a romlás útja felé. Ruby egyáltalán nem volt rá jó hatással.

– Hát nem. Teljesen összezavarta a fejét.

– Höhö, inkább a gyomrát!

– Munkahelyi baleset, leírható vesztesség. Viszont a szukkubuszok a fekete-erdei fiaskó óta nem hajlandók Wolfie-val dolgozni. Még te is esélyesebb vagy náluk, Wendy.

– Koncentrálj már, Strig, az istenért!

– Ne káromkodj!

– Gondolj a küldetésre. Hogy állsz a kötéllel?

– A küldetésre?! Az előbb még azzal csesztettél, hogy lazítsak!

– Az akkor volt. Néha felpörögnek a dolgok. Mint most is.

– Basszus, Wendy, ezek élve égetnek el, és nincs az a tisztító még a Pokolban sem, ami rendbe tudná szedni az öltönyöm ezek után.

– Élve?! Strig, ugye, csak viccelsz velem? Olyan messze vagyunk az élő fogalmától, mint a Főnök az üdvözléstől! És pont leszárom az öltönyöd! Értem, hogy a poszttraumas stressz beszél belőled, de kapd már össze magad, ember!

– Te most sértegetsz engem?

– Jól van már, tudod, hogy gondoltam!

– Egyébként köszönöm kérdésed, szarul. Szarul állok a kötéllel. Mondom, hogy meg van bővölve. És köztünk szólva, én nem erre szerződtem!

– Nincs megbővölve, és de! Egészen pontosan erre szerződte!

– Akkor biztos be lehettem rúgva.

– Mikor nem?

– Nyaljál sünt, Wendy! Egyáltalán nem emlékszem arra a pontra, hogy hagyjuk magunkat máglyán elégetni. Csak arra, hogy hagyjuk magunkat megkötözni és picit melegünk lesz!

– Ne nevetess, Strig. Otthon a képzőben is komolyabb az apparátus. Ez éppen hogy csak langyos egy kicsit.

– Egyébként is rohadt nagy a füst. Mindjárt elhányom magam. Asszem, a vacsorám is vissza akar jönni.

– Nem biztos, hogy jó ötlet lenne pont most kidobni a taccsot.

– Szerinted most kihányni a vénembert rosszabb, mint megvárni, amíg valamelyik felbőszült falusi kivágja a hasamból?

– Nem fognak koncolni, nyugi. Ezek csak égetnek. Meg vízbe fojtanak, esetleg kövekkel agyonzúztatnak.

– Hát kösz. Szép kilátások.

– Agyonstresseled magad! Ez már a menedzserbetegség! Mert mindig csak rohansz egyik melóból a másikba!

– Le vagyok maradva...

– Háromszáz évnyi kvótával. Tudom. De tényleg rád férne már egy kis szabi. Hús pálmafák, homokos tengerpart, verőfényes napsütés...

– Árnyékban negyven fok. Kösz, de kösz nem. Én inkább egy faházikóról álmodom. Egy szép, havas hegycsúcs lábánál, egy tóparton. Hús szellő, kék hullámokon megtörő, szikrázó napfény. Meg a Tejút ezüst ösvénye az éj-

szakai égen! Csak pecázgatnék, néha elkapnék egy-egy nyulat...

– És a helyiek abba a tóba szecskázának bele a kibelezett hulladékot haleledelnek. És onnan már a Főnök se tud visszahozni. A Striga-puzzle nem az erőssége.

– Az sem rosszabb, mint itt állni és várni, hogy végre megérkezzen az az átokfajzat Dybbuk. Mondtam én, hogy nem lehet benne megbízni. Csak egy kvótadémon.

– Ne legyél rasszista. És mi is azok vagyunk. Kvótadémonok.

– Nem vagyok rasszista. Ez nem faji kérdés. Senkiben sem bízom.

– Na, ez szép. Három szezont csináltunk végig, és kiderül, hogy nem is bízol bennem.

– Jaj, ne légy már ilyen nebáncsvirág, Wendy.

– Nehogy azt hidd, hogy egy kicsit is számít nekem a véleményed!

– Na, kezdődik!

– Te most szándékosan hergelsz engem, Strig?

– Mondom, kezdődik. Nézz már oda.

– Hova?

– Balra.

– Nem látok semmit.

– A másik balra. Megjött Dybbuk. Látod, amerre halad, tisztára üveges lett az emberek tekintete.

– Aham, már susog a fülükbe. Mindjárt elkezdenek rángatózni meg hörögni.

– És hol van Ogo? Vagy Titubah, vagy hogy is hívják.

– Ja, ő ott van a másik oldaladon. A „kislány” őt is bevádolta.

– Upsz?

– Upsz. Dybukban tényleg nem lehet megbízni!

– Hogy állsz a kötéllel?
 – Csak egy rántás, és szabad vagyok.
 – Ok. Én is.
 – És csak most mondod?
 – Mikor mondtam volna? Be nem állt a szád!
 – Ezt pont te mondod?
 – Ne vicsorogj itt nekem, mert ki-tépem az összes szemfogad, Wendy. Készen állsz?
 – Persze.
 – Ogóval mi lesz?
 – Semmi.
 – Itt hagyjuk?
 – Itt.
 – Miért?
 – Mert egy világpusztító szarházi. De mielőtt elkezdjük...
 – Mi az?
 – Tartozom egy vallomással, Strig.
 – Igen? És? Bővebben?
 – Az előbb hazudtam.
 – Nahát, micsoda meglepetés! Mondtam már, hogy nem bízok senkiben?
 – Úgy értem, hogy... Uh... Szóval... vegetáriánus vagyok.
 – Hogy mi vagy?
 – Nem eszem húst.
 – Tudom, mit jelent a vegetáriánus, Wendy, én is tartok néha léböjtkúrát.
 – A vérszívást nem nevezném annak, Strig.
 – Ez dietetikai szőrszálhasogatás. És mióta?
 – Mióta mi?
 – Mióta nem eszel húst?
 – Roanoke óta. 117 telepest szállítottam egyetlen este alatt.
 – Na, jó, de nem mindet te etted meg. Nem az volt a küldetés.
 – Persze hogy nem. Egymást falták fel. Csak a látvány... szóval azóta nem

igazán tudok húsra még csak nézni sem.

– Na, szépen vagyunk. Már tudom, miért olyan szép az arcbőröd. Igaz, kicsit vastag meg sárga. Ügyelned kéne a B12-vitamin bevitelre. Egyébként miért csak most mondod?

– Mikor mondtam volna?

– Hát neked is annyi eszed van, mint egy marék...

– Ki ne mondd!

– ...katicabogárnak.

– Strig, én egyszer tényleg miszlikbe szaggatlak.

– Ahhoz korábban kéne felkelned, wendigo. Mehet a banzai?

– A micsoda?

– Banzai.

– Az mi?

– Egy japán kifejezés.

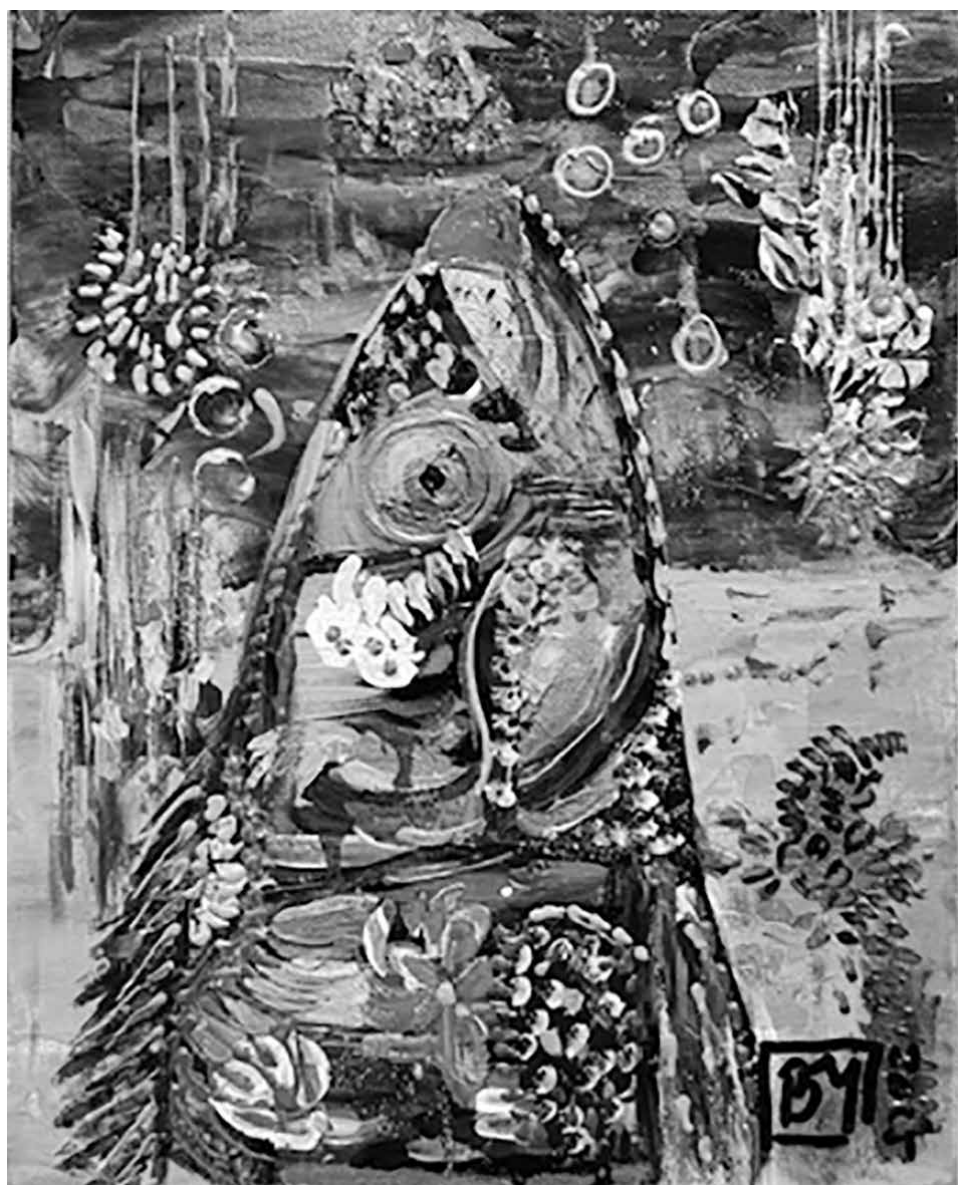
– Mikor voltál te Japánban?

– Tudod, mit, elvégezzük a melót, jóvá íratjuk a kvótát, aztán útban Boston felé elmesélem. Úgy innék egy jó bostonit.

– Én meg egy teát.

Strig megfeszítette a csuklóját és a kötél szétpattant. Miközben az egymást koncoló salemiek közé vetette magát, átfutott az agyán, hogy Boston után át kéne ruccanni Kanadába. A gyarmati háborúk jót tesznek majd a kvótának. Az a sok fényeskék, arany-pettyes lélek... vagy aura... vagy micsoda. Mindegy. A filozófia megvár. A HR-nek tett louisianai szívesség után egészen biztosan elnéznek majd neki egy kis önállóságot, privát melót. A hegyi kunyhó és a tó is várhat még egy kicsit.

Hiszen le van maradva háromszáz évvel.

Figyelmes hal

Farkas Arnold Levente

Czédrusból

*Az imám hetvenkilenczedik
felesége imádta a sivatagot.
Mosolyától, amit a szent
hagyomány előírásainak meg-*

*felelően a teremtett világ
dolgai elől elrejtett, megolvad-
tak a hóemberek, a hóhér
hóembere, a halálraítélt*

*hóembere és a törvényhozó
hóembere. A mondat tükör-
képe árnyékot vet a céltalan*

*homokra. Megtévédtt angyalok
építettek homokvárat az oázis
látszata köré. Nem volt igaz.*

*

*Brutális módon meggyil-
kolták. Valaki levágta a fejét.
Erről a szörnyű tettről be-
szélget péntek délután a ba-*

*zárban a kalifa huszonhar-
madik felesége az imám het-
venkilenczedik feleségével.
Czédrusból csináltatna kopor-*

*sót neki, pedig talán éppen ő
ölte meg hűtlenségéért, ha di-
vat volna ezen a vidéken a*

*koporsós temetés. Külön ke-
rül a test és külön kerül a
fej. A feltámadás gyönyörű.*

*

*Czölöpökre épült házakról
olvas, persze csak titokban,
hiszen hivatalosan nem volna
szabad ismernie a betűkhöz*

*tartozó jelentést. Az imám
hetvenkilenczedik feleségének
lenni megtiszteltetés. Arczán
a hajnalt csak alkonyatkor*

*látja a férje, ha nem éppen
egy másik számot választott
a kilenczvenkilenczből. A*

*hentesnek csak négy felesége
van. A próféta megtiltotta
a próféta ábrázolását.*

*

*Decemberben ünneplik a
keresztények annak a másik
prófétának a megtestesülését.
Az imám hetvenkilenczedik*

*felesége nem tudta, hogy
a keresztények az iszlámból
kölcsonőzték a rózsafüzért,
amit az igazhitűek abból*

*a lélekvándorlást hirdető
vallásból vettek. Enyhe a tél
ezen a vidéken, ahol nincs*

*divatban a koporsós temetés,
ám mégsem illik szeretkezni
a kitérdelt imaszőnyegen.*

Erdő felől

*Erdő felől a fehér szél
megérkezik, mégsem kevély,
a tavaszi barkán zenél,
mint hajnalban tétova éj.*

*Erdő felől a fekete
fény érkezik, neve nincsen,
a mosolya félrebillen,
talán meg is halok bele.*

*Erdő felől láthatatlan
alak fúj egy felhőfoslányt,
lemossa a tékozló lányt,
a víz csöndje az én szavam.*

*

*Erdő felől a fehér fény
úgy érkezik, hogy nincs neve,
a keresztben vérző tenyér
feltámadást játszik vele.*

*Az áruló tölgyfát keres,
erős ágat, ami bírja
a test súlyát, mert keserves
a léleké, porba húzza.*

*Mennyország, ha nem létezik,
értem nincs, de az angyalok
szárnyuk alatt megkérdezik,
hol az isten, elhallgatok.*

*

*Abdera a térképen rajta van.
Az idő emlékét eltörli majd
az idő emlékének a neve.
Ha egy mondat grammatikailag
létezik csupán, a dolgok szelíd
árnyékával fogócskázik a fény.
Változás ott van, ahol történik
valami. Az oltár alá szorult*

*a templomépítkezés kezdete.
Fekete harmatot ont a hajnal.
Leporolja a szárnyát az angyal.*

*

*Erdő felől a fehér szél
halkan lépked, mert ő is fél
attól, ami nem létezik,
halottakra emlékezik.*

*Erdő mélyén szélcsend honol,
parázs fölött füst dorombol,
a valóság átváltozik,
szarvastetem vére szaglik.*

*Erdő alján az avarban
halál készül mozdulatlan,
szeme csukva, szíve alszik,
öntudatlan nyújtózkodik.*

A harmónia madarai

Tóth Hajnal

Asszony a levesben

Az apám megitta azt is, amit nekem kellett volna. Anyám mégis kitartott mellette. Aztán apám hívó lett, és abahagyta a cigarettázást meg az ivást. Attól fogva mennyország volt az életünk.

Apám órás volt. Nagyon jó mester. Nekem nem volt türelmem az órákkal babrálni. Kitanultam a kőművességet. Még mostanában is dolgozom, legutóbb két házat pucoltam be. Dolgozok, ameddig bírom. Ha már nem megy, hagyom másra.

Csak egy asszonyka kellene. Meghalt fiatalon a szép feleségem, negyvenhárom évesen. Rám maradt a cica. Most már öt macska van a háznál. Volt, amelyiket megörököltem, mint számár a fülit. Szeretem őket.

Mit csináljak. Meg még két kutyám is van. Az egyik elég aprócska. Nem tudom én, miféle fajta. A másiknak meg hosszú, hegyes tapsifülei vannak. El is neveztem Fülinek. Most is, idefelé jöttömben elkísért a buszhoz. Mondtam neki a megállóban: „Eridj haza, Füli, nincsen jegyed.” Baktatott is szépen hazafelé.

Volna korombéli asszony a faluban. Akadna több özvegyasszony is, de mind részeges. Az olyan meg minek. Még beleesne a levesbe főzés közben. A légy pottyanjon bele a levesbe, ne az asszony. Nem igaz? No, de majd kisikeredik valahogy. Lesz, ahogy lesz.

No, már le is száll itt a buszról, kedves? Én még utazom tovább jó darabig. Isten megáldja.

Magyari Barna

Fehéredik a levegő

*ledobta a város a zajt
mint szépasszony a pongyolát
magány s vagány közt a falat
egy új hangsúllyal bontom át*

*pontosan még nem is tudom
égő fénylik vagy az ábránd
bájszellőd lebegteti a
betűvel csipeszelt látványt*

*sejtelmes a csönd bársonya
két ember közt ott egy pontnál
fehéredik a levegő
verslégtérben melltartód száll*

*est-flakonból a hév kortyol
mellkasomban idill dőzsöl
betűmintás lepedőmön
múzsát hajtogatok nőből*

Száll a hajad a semmibe

Csoóri Sándornak

*össznemzeti ligetünkben
nyílnak az őszi virágok
szavaid Babelén ülve
innen a mennyekig látok*

*valahol lét és nemlét közt
a sejtelmes fordulónál*

*kézfogással vagy derűvel
jó lenne ha visszaszólnál*

*időtálló magyarságom
ahogy gyűjtögetem Neked
hófehér lelkem és lapom
gusztálják a betű-legyek*

*felvillan biztató szavad
hol Te kísérsz ott jó terem
Nálad melegszik a lelkem
műveid fénye végtelen*

*fújja fejed a képzelet
száll a hajad a semmibe
az emlékek dörgésében
nem vártalak még ennyire*

Vésztői tényképek

*erre járkált
két nagy csizma
ki benne volt
Sinka Pista*

*erre sétált
Móricz Zsigmond
jegyezte hogy
a nép mit mond*

*a templomban
szólt az ige
feltündökölt
a nép hite*

*emberek közt
virult élet
termelték az
emberséget*

*lélek ölelt
nem álnokság
a jót élték
nem álmodták*

Kezedben csönd a toll

Nagy Lászlónak

*pillám füvén hajtom
könnycsikók ménesét
nem gyógyul hiányod
szíved helyett vers ég*

*mennyei hallgatás
rejtí vállad hasad
kő-cölöp öltönyöd
nem kopik nem hasad*

*jegenyed ívéből
valami legyalult
kozmikus forgácsként
ami hullt az a múlt*

*kezedben csönd a toll
földgöröngy az irka
örök elmúlásnak
sejtem mi a titka*

*bőrfülkémbe a lét
becézget ereket
sokszor káromkodást
köpnék de nem merek*

*mesterkélt akcentus
rálehel a szájra
kopik magyarságunk
összes szivárványa*

*érték helyett a pénzt
fogai közt tartva
kapzsisággal ember
megy a túlsó partra*

*bajok teszik testem
szenvédéspalástba
újratermel kínból
a csalódásgárda*

*a vég vezércikkét
sejtjeidből szedték
úri csillag-újság
betűin vagy festék*

*irgalmatlan a sors
ahogyan kimondtad
időszerűséged
forrasztja a mondat*

*csak néhány méterre
repdesel az úrtól
közben a költészet
végtelenné sűröl*

*a végzet csikósa
ráncaimon ugrál
s egyszer majd engem is
lővá tesz a halál*

Kaktuszöld

Petrusák János

A kis kézbesítő

Színházunkban mindenki tudott a kis kézbesítőről, ismerte történetét, még az is, aki csak mostanában jött, és nem volt még itt egy évvel ezelőtt, amikor történt a szomorú eset. A kis kézbesítő, hogy miért, arra csak ő tudna felelni, felment a zsinórpaddásra, amely kifejezetten veszélyes üzemi terület, csak egy rossz mozdulat kell, és ahogyan ő, bárki a mélybe zuhanhat. Ráadásul a kis kézbesítő este, sőt éjszaka zuhanhatott le (hogy mit keresett akkor ott, senki sem tudja), de reggel, amikor „színpadra tálalva” találták meg testét, már elvérzett.

Az új dramaturg, mert szerette a drámát – valaha, esténként ő is kreált ilyet –, érdeklődött az eset iránt. Előbb a büfében a rémmesét hallhatta meg. A feketére festett kövér nő a pult mögött szellemekről beszélt, hogy ő bizony látott, többször is, olyan ártatlanka szőke lányt, kék szeműt a vendégek között. De amikor tekintetük összeakadt, a szőke, szép lány kis mosollyal eltűnt. A dramaturg, biztos, ami biztos, az interneten rákeresett a kis kézbesítő arcára. Érdekes volt tudni, hogy egy halott arca néz rá, de ő is úgy érezte, mintha a lány nem halt volna meg.

Így, mert az arc a szemébe égett – tényleg szép volt az ártatlanka szőke lány –, járta be a színházat, és nézett meg minden alkalmazottat. Valóban, olyan, mint az a lány, még csak hasonló sem akadt közöttük. Mivel egy színházban a művészeti titkár mindenről

tud, sőt, amiről nem, arról még inkább, így amikor meginterjúvolta a dramaturgot, az meg sem lepődhetett.

– Nem kell itt lázadást szítani... – ezzel búcsúzott a nyájas-kedves-kopaszos művészeti titkár.

A dramaturg otthoni magányában megnézte, mit írt a sajtó a „sajnálatos balesetről”. Persze harsogtak a címek, a bulvárosban versengve egymással, de a színházat és vezetőit mind mentegette, és a lányt butának nevezte.

Másnap, mintegy mellékesen felvette a zsinórpaddásra való feljutás lehetőségét, mondva a rámeredő arcoknak, hogy a zörejangok akusztikáját akarja odafentről tanulmányozni. A dramaturg megláthatta, hogy a szcenikus, azaz a műszaki ügyek intézője is csak aláírással veheti fel az ajtó kulcsát, amely a színpad feletti térbe vezet. Úgy mellékesen a dramaturg megkérdezte, hogy ő felvehetné-e azt a kulcsot, bármi, mire kategorikus nemet kapott.

– És ki veheti fel?

– A szcenikus, a színpadmester, a zsinórmester és persze a tűzoltó.

– Más senki?

– ... ööö, esetleg még a műszaki vezető meg a műszaki titkár, de elnézést, milyen kérdések ezek?

– Érdeklődök.

A dramaturg tíz perc múlva ugyanilyeneket kapott, érdeklődő kérdéseket, de magától az igazgató-főrendezőtől. És megkapta azt is, hogy állítsa le magát, ha itt akar dolgozni, és egyáltalán,

az elkövetkező száz évben bárhol is színházban kíván dolgozni. Ne érdekeljen senkit semmi, csak ami a saját közvetlen feladata.

A dramaturg megfogadta a tanácsot, látszólag. Otthon viszont közösségi oldalakon utána nézett a kis kézbesítőnek. A családja egyszerű volt, a barátai is azok. Mivel egy szomszédos kis faluban laktak, szombaton tudta csak felkeresni őket.

Az anya sírt, az apa előbb mérges volt, mint ahogyan a barátok is, aztán elmondták, hogy volt egy férfi, aki bevitte a lányt a színházba, szerezte neki ezt az állást, de ezért üldözte is. Pedig a lány nem volt „olyan”.

Másnap reggel a gazdasági vezető hívatta a dramaturgot. A dramaturg nem volt már dramaturg, legalábbis ebben a színházban nem. Az új munkatörvénykönyv az ilyen „hopp” kirúgást megengedi.

Kirúgták a szcenikust is. Az öregúr sírt, élete volt a színház, amely szavai szerint „így elkurvult”. És az öreg egy

sör mellett – feles is lett mellé küldve – sokmindent mesélt az egy évvel ezelőtti balesetről is. A zsinórmesterhez akkor felment a tűzoltó. Házi pálinkát vitt, azt „végezték ki” az előadás alatt. A zsinórmester fent józanult, be is lett zárva a színházba. Reggel jött a tűzoltó, életre rázta, de a zsinórmester már előbb magánál volt, és tisztán látta, hogy a tűzoltó akkor teszi a kulcsot vissza.

A dramaturg, mivel sok szabadideje lett, utánajárt a dolognak. A tűzoltó másoltatott kulcsot, ez bizonyos, mert még számlát is kért a színháznak róla. A volt dramaturg „elkapta” a tűzoltót, és az vallott: a művészeti titkárnak kellett a kulcs, és kellett a kis kézbesítőlány. Így került a lány fentről a mélybe.

A dramaturgot nem vették vissza, hiszen a színház jó hírét mocskolta a kezdődő rendőrségi nyomozás. A dramaturg nem bánta, otthon kikereste a kis kézbesítőlány portréját, nézte-nézte, és nem tudta, mit mondjon neki. Bár mintha a lány súgott volna egy szót. Talán egy köszönöm volt az.

Ványai Fehér József

Egy és mondhatatlan

*A romlás tanúja legyek,
Az önmagáért való szépség betege,
Ha nem fénylik fel a test,
A tanulság legfeljebb tanúság
(Vagy valami a kettő között) –
Mint vak koldus az éjszakában,
Aki emlékszik még a jelekre,
De teremtéstörténet már nem áll
Össze, igaz, szenvedéstörténet sem
(Vagy valami a kettő között) –
Az idő vízjele (nevezzük
Bárminek is) átüt a bőrön,
És végigvonul a téren
A feltámadott halottak serege,
Együtt a feltámasztott (vagy
Valami a kettő között) élők menetével –
Hátuk mögött a kimondhatatlan
Nevűvel (nevezzük bárminek,
Bárminek is).*

Hitványsárga

*Csipkebogyó tövissel marasztal,
Édesgyökér mérgével kábít el,
Kertek alján ellépek csöndben,
Szikkadjon, száradjon bennem a dal.*

*Nyugvóhelyem kint lesz a dudván,
Lábam döngkútba lóg, kábulat
Altat el, nyakamon tör és kereszt –
Ég veled, élet, legjobb kurvám.*

*Termésem dohos és hitványsárga,
Báván faluszéli kőkrisztusra nézek,
Taszítson el, bűn nélkül sem érdelek
Mást, szabad lélekre várva.*

Ne keress!

A természet dísze

Ferenczfi János

Metasztázis

Az Ikarus 260-as lassan haladt az Eötvös úton felfelé. Előtte narancssárga munkagép cammogott. Sárga, villódzó fénye jelezte, hogy rá jobban kell figyelniük a közlekedőknek, mint más járművekre.

A szóróanyag durva homok és só keveréke volt, amely a vattaszerű havon barnás foltokban terült szét, hogy az arra járó autók kerekei alatt híg, barnás latyakká változtassák a december eleji fehérséget.

A 21-es a svábhegyi víztoronyhoz ért. Az Ózike út környékén hirtelen kitisztult az idő. A busz a sűrű városi köd fölé kapaszkodott.

FSBAI. Fullgospel and Successful Businessmen Association International. Szeptemberben jártam először egy találkozójukon. A Platán Hotel éttermében tartották az üzleti vacsorát. Meghívtak, de meglepetésemre a vacsorámat magamnak kellett fizetnem. A feleségem otthon volt a két kicsivel. Őket nem tudtam étterembe vinni, és ott ültem közöttük, ahol illetlenség lett volna nem rendelni ételt. Rossz volt. Az étel felejthető. Ám az érzés, hogy a kis családom kiszámolt pénzét pazarlom, kellemetlenül érintett.

Támogatókat kerestem. Angliából írt egy levelet egy ismerősöm ismerőse. Mentőautóban használható inkubátorokat adományoztak volna, ha valaki vállalja a szállításuk költségeit. A koraszülöttmentőket működtető alapítvány

azonnal válaszolt. Hálásak volnának, ha valaki a szállítást megoldaná. Ott ültem hát, a sikeres, keresztyén üzletemberek között, és mikor rám került a sor, ötperces, szenvedélyes beszédet tartottam arról a jóról, amit tehetnek, ha összeadnak egy számukra szerény összeget a szállításra.

Néhány héten belül jártam egy pest-lőrinci irodaházban. A régi piac mellett állt az egyemeletes épület, amelyben Tibor irodája volt, és néhány további üzlet és iroda, amelyeket bérlők használtak.

A siker Isten áldása. Isten hű követői áldottak, és az áldott emberek sikeresek. Onnan tudhatjuk, hogy ki szolgálja jól Istent, hogy sikeres-e. Ő is mennyi áldást kapott, amióta Istennel jár! Mert ő bőkezűen adakozik, hiszen ez egy üzlet. Isten megígérte, hogy megáldja a bőkezű adakozót, ezért ő minden vasárnap. De jó sáfár is ő. Mindenkinek, ami jár. Senkinek nem fizet többet, mint amit feltétlenül. Ne haragudjak, de mi haszna Isten országának az inkubátorokból? Inkább imádkozzák, hogy a gyerekek egészségesen szülessenek!

Igen, kedves Tibor, igazad van. Én kiszámolt pénzből élek a kis családommal. Igen, járok majd az összejöveteleitekre, hogy megtanuljam, hogyan ragadjam meg az áldást, amit Isten megígért. Mert hiszen azért jött, hogy akik Őt szeretik, azoknak életük legyen, és bővítködjenek. És nem farokká tette az övéit, hanem fejjé. Van

mit tanulnom a hitről, ha még mindig szükségben élek.

Késésben voltam már. Tudtam, hogy a Normafától gyalogolnom kell majd a régi úttörőtáborig, és ott, az erdőbe épült tábor területén meg kell majd találnom azt az épületet, ahol a konferenciát tartják.

Csúszott a járda. Csoszogósan siettem a lejtőn. Szinte alig emeltem a talpam a talaj fölé, hogy azonnal letehessem, ha a másik cipőm talpa megindulna a makacs jégrétegen. Kesztyű és sapka nélkül egyensúlyoztam, a kezem zsebre tettem, de a kisvasút átkelőjénél már szorgosan dörgöltem a füleimet, amelyekben forróságot éreztem, amik megmozdultak az érintésre. Egy kicsit megálltam. Zsebkendő után kotorásztam, és az orromat kifújtam. Éreztem, hogy ettől a pillanatnyi megállástól már elgémberedtek a lábujjaim. Siettem hát tovább, hiszen közel volt már a főkapu.

A feleségem a gyerekre nézett, aki harminchat hétre született, és azt mondta, egy-két éttermi vacsorát megér a lehetőség. A mi fiúnk kellően fejlett tüdővel érkezett erre a világra, de tudtuk, és ő látta is a szülészetén, hogy nem minden anya és apa ilyen szerencsés.

Októberben tehát újra ott voltam a Platánban a sikeres üzletemberek között, akik a teljes evangéliumot élik meg, hogy Jézus nevében krisztusi jócselekedetet kérjek tőlük a gyermekekért, akik eredendő bűnnel születtek ugyan, ahogy az írás szerint mi mindannyian, de ők még biztosan nem tettek semmi olyat, ami miatt ne lenne Istennek tetsző, ha könyörületet érzünk irántuk, és jót teszünk velük.

A tábor főkapujánál taxi várakozott. Végre előkerült egy portás. A taxiban ülő sápadt nő kiszállt, amint meglátott, és megszólított, hogy tudom-e, hol lesz az „efeszbiáj” konferencia. A portás nem tudta. De azt nyilvánvalóvá tette, hogy itt ő hivatalos személy, hatalom, és nem lát szívesen minket. Sőt, senkit. Megmondtam az épület számát. A portás kacskaringós útbaigazítást adott a sofőrnek, aki a fejét vakarta tanácsalanságában, de elindult mégis az autója felé. Ilona pedig, az utas azt javasolta, hogy ha már ügyis oda tartok, üljek be én is, ha a sofőr úrnak sincs kifogása.

Novemberben újra jártam Tibornál. Sürgettek Angliából. Egy lengyel szervezet is érdeklődött az inkubátorok iránt. Ha mi nem lépünk, akkor ők kapják meg a készülékeket. Tibor felajánlotta, hogy majd imádkoznak értem, hogy megértsem az áldás megragadásának módját.

A vacsorán, a Platán Hotelben imádkoztak is. Nyelveken szóltak. Ó, hiri-biri-zsibiri-hozsanna-dzsiszűsz-harata-harata-hirita! Ó, bazsala-halala-kara-miara-tara-hamara-dzsiszűsz!

Akartuk a kegyelmi ajándékokat. Sok kicsi és nagy gyülekezetben várták epekedve, hogy Isten kitölti rájuk a szellemét, mint az egyház alapítóira az első pünkösdi napján. Az emberek megnyitották a szájukat, és ha más nem jött, hát nagy odaszánással darálták az önszugesztív halandzsát, mert hinni akarták, hinni akartuk, hogy egyszer csak áradni kezd a Szentszellem tüze. Körülöttem álltak, nagy darab, fölém magasodó, nagyon sikeres, tehát nagyon áldott vezetők, akikről azért tudhattuk, hogy Isten hiteles szóvivői, mert

az elmúlt években meggazdagodtak. A kezüket fölém emelték, néhányan a fejemre és a vállamra tették, és egyre hangosabban ment a hiribiri-haratar. Egy szálloda éttermének közepén álltunk. Körben a pincérek unottan támasztották a falat, és nézték a vallás örültjeit. De én kis sem láttam a körből. A kezekben erő volt, de nem égi erő, hanem földi súly. Szorosan körbeálltak. Csapdába estem. Bele kellett törődnöm, hogy addig állok itt a hiribiri gyűrűjében, amíg úgy nem döntenek, hogy elérték a sikert.

Sikerült. Egy Józsi nevű építési vállalkozó ugyan megmondta nekem, hogy neki kijelentése van arról, hogy nem vagyok eléggé nyitott Isten vezetésére, és ezért nem tör át nálam az áldás, de lesz majd az a konferencia. Jön majd Amerikából John, a tanító-evangélista-próféta, és majd ott biztosan kapok vezetést.

Az összejövetel egy nagyobb tárgyalóban volt. Akkora sem volt, mint egy tanterem. Húszegynéhányan voltunk összesen. Egy gitáros fickó hosszú dicsőítésbe kezdett. Amerikai dicsőítő énekeket adott elő, amelyeket vagy nagyon rosszul szövegeztek, vagy nagyon rosszul fordítottak. Mindenki felállt, és égnek emelt arcokkal, felemelt kezekkel énekelték azokat a dalokat, amelyeket joggal zárna ki a műsorából bármelyik rádió. Az éneklés úgy húsz perc után már nyelveken zajlott. A szöveg és a zene teljes káoszba merült. Szinte szédelegtem.

Végül, amikor a gitáros már elégedett volt a teljesítményével, Tibor imádkozott. Idézett valamit, ami szerintem nincs is a Bibliában, és bemutatta Johnt, az amerikai tanító-evan-

gélita-prófétát, aki ma megmutatja, hogyan rontsuk le az akadályokat, amelyek az áldást, aza a sikert gátolják az életünkben.

Megkérdezte, van-e itt valaki, aki szeretné, hogy imádkozzunk érte.

Ilona lépett elő. Röviden elmondta, hogy rákja van. Áttétes már. Az agyában az áttétek nyomnak bizonyos területeket, és nem vállalják a műtétet. De ő hisz abban, hogy Isten meg tudja gyógyítani, és azért jött ide, hogy akik az áldások megragadásának a bajnokai, imádkozzanak érte, mert hisz az ima erejében, és hisz abban, hogy Krisztus meg tudja őt gyógyítani.

Az imakommandó azonnal összeállt. A nagydarab, sikeres férfiak körbevették a sápadt, törekeny nőt, és a hiribiri-sarabara lendületével, felemelt és a nő fejére, vállára tett nehéz kezekkel egyre hangosabban mondták érthetetlen imáikat, amelybe olykor beszúrták az „a Jézus nevében” felkiáltást.

Émelyegni és remegni kezdtem. A terem zengett az érthetetlen imáktól. A gitáros valami improvizált dallammal kezdte aláfesteni mindezt. Biztos voltam abban, hogy ez a kaotikus hangzavar az épületen kívül is hallható már.

Ilona megtántorodott. Összeesett volna, ha ketten el nem kapják a karjait. Széket kerítették, amelyre leült, és harc kezdődött a betegség szelleme ellen. Így mondták, és magasabb fokozatra kapcsolták a hiribirit.

Mikor aztán Ilona majdnem leesett a székről, és láthatóan akadozott a légzése, John végre olyat tett, ami enyhítette a pánikomat. Megállította az imaharcot. Kérte, hogy valaki nyissa ki az ablakot. Elmondta, hogy bár a hit meg-

tagadásának tűnik, de hívjunk mentőt, mert jogilag felelősek vagyunk, ha ezt elmulasztjuk. Valaki vízért ment, én pedig úgy, ahogy voltam, remegő lábakkal és kabát nélkül kimentem a levegőre azzal az ürüggyel, hogy várom a mentőt.

A sötétség hamar eljön ilyenkor. Józsi, az építési vállalkozó felajánlotta, hogy levisz a Moszkva térig. A Mercedes húszéves volt és szükségtelenül nagy. A víztorony teteje nem látszott már. Vatta-szerű, sűrű, kövér pelyhekben zuhogott a hó. Émelyítő

látvány volt az autó lámpáinak fénypázmáiban felénk száguldó, milliányi fehér gomolyag.

Józsi lelkesen beszélt arról, hogy milyen sokat keresett egy útépitésen. Azt nem mondta el, hogy a munkásai mennyit kerestek. Bízott, hogy én is lehetek áldott, hiszen ők elvezetnek a siker Isten szerinti útjára.

Fáradtságra hivatkoztam, és alig szóltam.

Ilonát januárban eltemették. Az inkubátorok Lengyelországba kerültek. És én soha többé nem mondtam olyat, hogy „hiribiri”.

Tavi város

Álarcok mögött

Siska Péter

Fehérség

*Ne remélj. Úgy könnyebb, mondja –
átsüt rajta a nap.*

*Akár egy földút nyáron,
csak porzik,
porzik*

a kegyelem.

*A szemedbe megy.
Kitörlöd.*

Egyre magasabb

*Ki szeghet büntelenül
esküt
és kenyeret?*

*Ki szakíthat
könnyű gyümölcsöt*

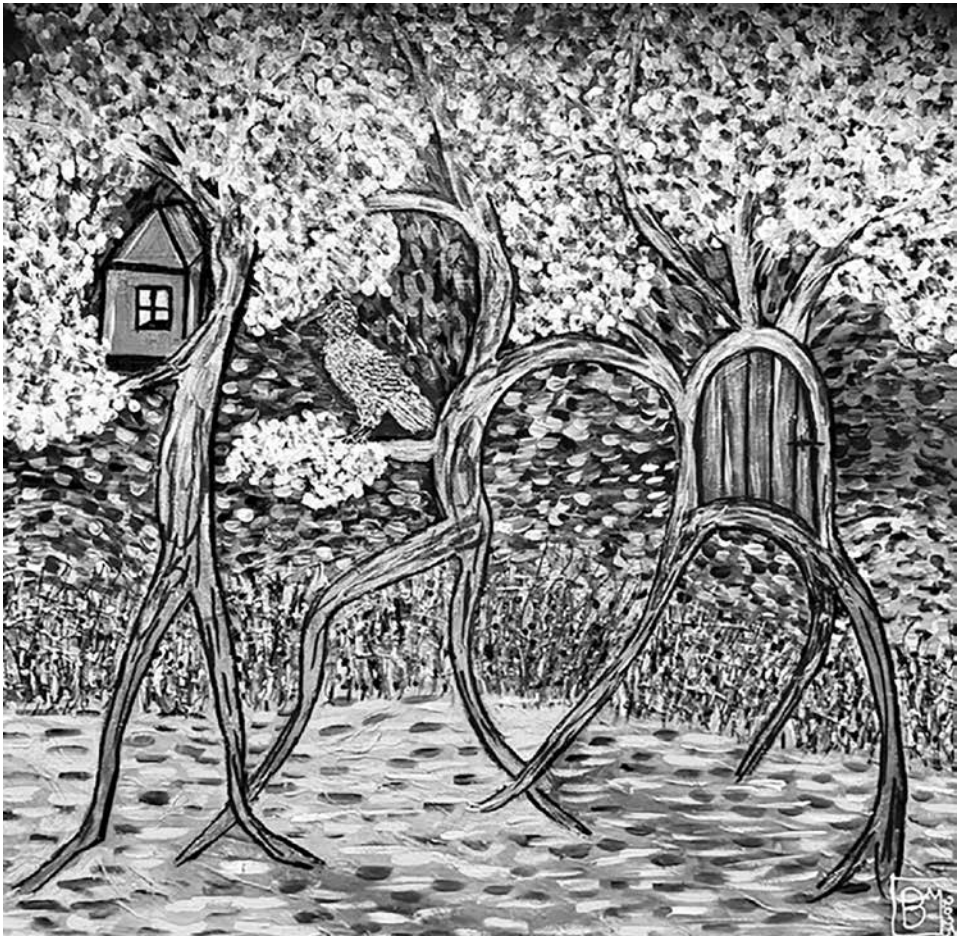
a pokol fáiról,

*az egyre magasabb ég
alatt*

*ki juthat el
a szépen terített
asztalig?*

Az ünnep után

*Már üresek mind a serlegek.
Hidegebb, mint a növekvő messzeség,
mondja az angyal,
a hetediké.
Gyűrött, fehér ingben ül
a konyhaasztalnál. Nincsenek is
szárnyai –*

Menekülés

Majoros Enikő

Sírni tilos!

Egy nagy huppanás, és Tünde, a kis állami gondozott átmászott a kerítésen, kijutott az „átnevelő intézetből”, ahogy a gyermekek egymás között nevezik az otthon, ahol élnek. Tünde tizenegy éves lesz november huszonegyedikén, azaz pontosan egy hét múlva, csütörtökön. A születés dátuma biztos, a nevelői szerint a hiteles „kereszteslevélben” is ez a dátum szerepel.

Idén lesz tizenegy éves, a tavalyi születésnapját egy zacskó édességgel ünnepelte. A nyalánkságokat óvatosan körbekínálta a társai között, szemmel tartva őket, hogy azért neki is hagyjanak belőle. A finomságok az ünnepet, a dicséretet, a mindent jelentik a neveletlenek körében. Ezt az általános megszólítást ők is viccesen, becézve használják egymás között: a te kis neveletlenkém, avagy a te kis lehetetlenkém formákban.

November huszonegyedikén Tünde büntetésben lesz, övé lesz a Sírni tilos! szoba, ahová azért kerül, mert ismét rájött a „hoppáré”. Akkor, amikor az óra kellős közepén felelnie kellett volna, ő tüntetőlegesen felállt a helyéről, a falhoz sétált és fejen állt, majd kézen állt, percekkel később kosarat és hidat formált a testével. Az osztály hahotázott, a tanár dühöngött! Tündi így vezette le azt a feszültséget, ami reggel óta óriásira duzzadt benne. A reggelenél figyelmetlen volt, és kiejtette a kezéből a forró teát. Az a folyton ideges, izgága nevelőnő még pofon is csapta volna, ha

hirtelen reflexből nem húzza el a fejét. A leckét amúgy sem tudta, és már nem bírta tovább, valahogyan ki kellett szabaduljon ebből a szorított helyzetből. A kézenállás, a fejenállás és a többi tornagyakorlat mindig jól jön, amikor baj van. De csak részben segítenek, van, amikor a rossz felé sodorják. A tanár jól tudta, hogy ha november huszonegyedikére a Sírni tilos! szobába zárják, ezzel valóban megbüntetik.

A kiszabott rettenetes ígélet óta Tündi sokszor lazított a tornagyakorlatait végezve, nem tudta elviselni a vele történt igazságtévés gondolatát. A megoldás terve azóta mind ott motoszkált a fejében. – Meg kell szöknöm! – ismételte sokszor, titokban. – De a Sírni tilos! szobából képtelenség kijutni...

Viszont ezúttal, egy héttel korábban, mégis sikerült, átmászott a kerítésen, nem is gondolkozott rajta, kint volt az „átnevelő intézetből”. A szökésnek komoly okai voltak: nemcsak a büntetőszoba elől menekült, Tünde igazi születési ajándékra vágyott.

Húsvét előtt egy igen kedves úr mindenkit megajándékozott egy új lábbelivel és némi édességgel az otthonban. A kapott dolgok ízlésesen, a cég nevével ellátott dobozban csillogtak. Tündének egy szép, piros, nyári bőrcipő jutott. Ez egy soha addig még nem látott szépséges ajándék volt. Amíg a többi gyerek egymás között csereberélte a nagynak méretezett vagy túl pászos cipőjét, Tünde addig elbújt, nehogy valaki sze-

met vessen az ő ajándékára is. Azóta is ezt a lábbelit hordja, gondosan vigyáz rá, mint ahogyan az ajándékozás emlékének pillanataira is. Sűrűn eszébe jutott a férfi, akit domnul Gheorghének (György úrnak) szólítottak.

Tündi fejében a jótétemény, az úr neve és a vállalat neve, ami a cipősdobozon szerepelt, szorosan egybe tartozott. Sokszor elképzelte, hogy neki is lesz majd egy gyára, de ha ez nem sikerülne, akkor is lesz majd egy hatalmas cipősszekrénye, ami szebbnél szebb és fényesebb lábbelivel lesz telerakva. De abban biztos volt, ha egyszer gazdag lesz, ő is segíteni fog a nincsteleneken. A leányka esténként az ablakból figyelte a cipőgyár kivilágított cégtábláját, habár nem tudta felbecsülni a távolságot oda-vissza, de képzeletében már sokszor megtette az utat odáig. Már mindent kigondolt, de most az utcán volt egyedül, szabadon. Félelmében elkezdett szaladni, csak úgy, céltalanul. Amikor megállt egy nagy park kellős közepén, mély levegőt vett, kifújta magát, és hirtelen meglátta vele szemben, az utca túloldalán a jól ismert fekete-fehér cégtáblát fények nélkül. Remegett a lába: – Be kell hogy jussak! – mondta. Elindult határozottan, majd amikor a portás nem figyelt, beszaladt az épületbe. Egy iroda ajtaja előtt állt meg, és benyitott. Odabent négy középkorú nő bámult valami tévé kinézetű képernyőt. Tünde bátorságot vett, és megszólalt:

– Domnul Gheorghét keresem...

Mindenki felkapta a fejét. A domnul Gheorghe név ismerősen csengett az épületben. De vélhetően nem értették, hogy mit akar. Egy vékony, magas, szőke nő felállt az asztaltól, odament hozzá és magyarázkodni kezdett:

– Az igazgató úr már elment, éppen nincs az épületben, sajnálom!

– De én meg kell hogy találjam domnul Gheorghét...

– Sajnálom, de nem tudjuk, hogy hová ment, és azt sem, hogy mikor érkezik vissza.

– De én csak most tudok vele beszélni. Egy hét múlva lesz a születésnapom, és akkor nem engednek majd el. Szükségem van egy kis figyelmességre, szülinapi... - szülinapi ajándéokra, szerettem volna mondani, de az ajándék szó már nem jött ki a torkán, nem tudta kimondani...

A nő csak állt tehetetlenül, majd sajnálkozva magyarázkodni kezdett, hogy ez nem olyan intézmény, ahol segíteni tudnak. Tünde ekkor már a többieknek mondta:

– A szülinapom lesz, vreau o mică pomană... – csúszott ki a száján, mivel az „atenție” kifejezése nem jutott az eszébe – egy kis figyelmességet szeretnék...

Ekkor egy idősebb nő egy fonnyadt zöld almát nyomott a kezébe. Tünde csak állt és nézett. Mérges volt, mert senki sem próbálta megérteni, ezért még egyszer megpróbálta:

– Beszélnem kell domnul Gheorghével...

Ám ekkor már a portás is megjelent a maga kérdéseivel. Minden érdekelt: az, hogy hol lakik, mi a neve, és honnan ismeri az igazgató urat... Tünde nem értette pontosan, de a portás többször is megkérdezte a nevét. A lány megijedt és visszaszaladt az utcára. Sírva szaladt tovább, egészen a parkig. Mindaz, amire vágyott, egy kis születésnapos figyelmesség volt egy olyan embertől, akit egyszer látott csak, de jótevőként élt a fejében. Domnul

Gheorghe nem volt ott, ahol mindig elképzelte: egy nagy íróasztal mögött, mosolyogva, segítőkészen, ajándékdobozzal a kezében. De beérte volna egy kis semmisséggel is, ha őszintén, szeretettel adják. Ehelyett a kezében tartotta azt a fonnyadt almát, amibe nem tudott beleharapni. Haragudott erre az alamizsnára, de eldobni azért nem tudta volna. Ennivalót sosem dobott el, ha nem kívánt, nem szeretett valamit, akkor azt továbbadta. Az átnevelő intézetben mindig jól jött valakinek egy kis rágcsálnivaló.

A parkban már a délutáni zajos élet fogadta, de így legalább könnyebb volt elvegyülnie. Amúgy nem tűnt fel senkinek a szomorúsága, leült egy kevésbé népszerű helyen a padra, becsukta a szemét, és elképzelte, amint egyenes derékkel hátrafelé szaltókat csinál, egymás után, szünet nélkül, fáradtságot nem érezve. Milyen megnyugtató érzés volt, senkit nem érdekelt az, hogy kicsoda, mit keres itt, és hogy épp mi foglalkoztatja. Felnézett a pad mellett lévő faágak közötti réseken, amiken keresztül tisztán látta az eget. A nap ősziösen, melengetően előbukkant, majd eltűnt. Eszébe jutott, hogy nincs hová mennie, és már biztosan keresik az átnevelőben. Vajon hány napot fog ezért a Sírni tilos! szobában tölteni? De haragudni azért nem tudott magára, nem sejtette, hogy így alakul majd. A végét a történetnek soha nem képzelte el őszintén, ő csak a szülinapjára sze-

retett volna valamit, valami ajándékot, valami mást, mint egy zacskó édességet. Pedig most már azzal is beérné. De ehelyett a Sírni tilos! szoba ridegsége a megígért jutalom.

„Bátorság! Meg tudom csinálni! Vissza kell hogy menjek!” – motyogta csak úgy félszegen, önmagát győzködve. Ránézett a toronyóra, éppen délután négy órát kongatott. Ha szerencsém lesz, akkor Tamás bácsi fog ajtót nyitni... Tamás bácsi az öreg gondnok, aki a légynek sem tudna ártani. Erre a gondolatra megörült Tündi, visszacsukta a szemét, utoljára még képzeletében csinált egy pár hátraszaltót, majd nagy levegőt vett, és elindult az intézet felé. Azzal a megbékélt gondolattal ment, hogy a Sírni tilos! szoba lesz egy jó ideig az otthona.

Remegett a keze, felugrott, elérte a csengőt, fülelt a hangokra, majd' kiugrott a szíve a helyéről, ami gombócként dobogott a torkában. Tamás bácsi volt! Ajtót nyitott, majd a megszokott hangján rendre utasította:

– No, mire vársz még! Tűnés! Tűnj el a szemem elől, mielőtt nagyobb baj nem lesz!

Tündét megnyugtatta Tamás bácsi a maga egyszerű hanglejtésével, jól ismerte ezeket a mondatokat. Jó volt visszonthallani. Így már a Sírni tilos! szoba sem volt olyan rémisztő. A fonnyadt zöld almát a bácsi kezébe nyomta, és futott a szobája felé megkönnyebbülve, bátran, gondtalanul.

Védelem

Goron Sándor

Fordítási problémák Nichita Stănescu verseiben¹

A nyelvek eltérő szerkezetének, szemléletmódjának, valamint a fordítói interpretációnak (a fordítás értelmezés és az értelmezés fordítás) tulajdonítható, hogy a fordítás sohasem lehet teljesen azonos a forrásnyelvi műalkotással. Többé vagy kevésbé, de valamennyire mindig különbözik tőle. Erre a másságra mutat rá Rainer Maria Rilke egyik, Lou Andreas-Saloménak írt levelében, amikor megjegyzi: „...néhányszor franciául és németül is belefogtam ugyanabba a témába, amely aztán meglepetésemre mindkét nyelven másként bontakozott ki” (Rilkét idézi Szabó 1968: 33).

Ignotus Hugó is rátapint a fordítás problematikusságára: „Ha híven fordítok, akkor a más nyelv mond mást, mint az eredeti, ha szabadon fordítok, akkor én mondom mást. Ha két nyelvben ugyanazt csinálják, akkor mást csinálnak, ha pedig mást csinálnak, akkor meg éppen más lesz belőle” (Ignotus 1927). Gaál Gábor szerint

pedig: „reménytelen dolog a műfordítás..., de van, mint ahogy a reménytelen szerelem is örök, élő változata Erosnak” (Gaált idézi Szabó 1968: 32). A fordítást tehát fordításként kell felfogni és elfogadni, az eredeti műalkotás másaként, valamilyen szintű megközelítéseként, más nyelvű variásként/variánsaiként.

Versfordításról lévén szó a fordítási problémák többfélék: 1. tartalmiak (nyelvi elemek: szójátékok, reáliák stb.); 2. formaiak (ritmus, rím, szótagszám); 3. stílusbeliek (pl. ha a fordító stílusa érződik a fordításon).² Ezek természetesen összefüggenek egymással, hiszen a fordító mindig valamilyen kompromisszumra kényszerül a fordítási folyamat során. Ez azt jelenti, hogy valamilyen tartalmi vagy formai elemről le kell mondania, vagy valamilyen ilyen típusú elemet kell betoldania fordításába ahhoz, hogy megközelítőleg érzékeltethesse a forrásnyelvi szöveget.

A nagy román költő, Nichita Stănescu (1933–1983) *Dezimblinzirea* (*Visszavadító*) című versében többnyire formai problémák adódtak. Például

¹ Elhangzott a Benő Attila által szervezett *Műfordítók kerekasztala* című műhelykonferencián 2018. június 10-én. A tanulmányban idézett versek teljes egészében megtalálhatók a szerző 2006-ban megjelent fordításkötetében (Nichita Stănescu: *A kő halála*).

² Lásd Kosztolányi Dezső haikufordításait az *Idegen költők* (1966) című fordításkötetében.

ahhoz, hogy magyarul meg tudjam szövegeztetni a szöveget, kénytelen voltam lazábban kezelni a szótagszámot, ugyanakkor az első négy sor négyes rímét kénytelen voltam két páros rímmel fordítani, különben a vers többi sora páros rímelésű:

*De mult negru mă albisem
De mult soare mă-noptasem
De mult viu mă mult murisem
De visare mă aflasem.*

Azaz:

*A sok sötétől lettem hófehér
A sok napfénytől lettem ily sötét
Az élők miatt rég megholtam
De álom által mindig voltam.*

A vers harmadik sorában van egy szép alliteráció: *mă mult murisem* (rég megholtam). Ezt a hármas betűrímet én kompenzálással³ az első sorban (*sok sötétől*), illetve a negyedik sorban (*álom által*) érzékeltettem.

Egy másik probléma ritmikai jellegű volt, ugyanis ha megőrzöm az eredetiben szereplő *răσαι* (emelkedj) ige háromszori ismétlését és eredeti jelentését, akkor a célnyelvi szöveg szótagszáma az eredetihez viszonyítva túlságosan megnyúlt volna, és a rímelést sem tudtam volna érvényesíteni:

*O, răσαι, răσαι, răσαι
Pe infernul meu un rai.*

Azaz:

*Ó, ragyogj, ragyogj, mint régen
te pokolra szálló éden.*

Másutt:

*O, rămîi, rămîi, rămîi
Palma bate-mi-o în cui,*

azaz:

*Ó, maradj, maradj velem
szegezd ki jól a kezem.*

³ A kompenzálás a fordítási folyamat során keletkezett veszteségek pótlása (Klaudy 2009: 171).

Sok fordítási problémával küszködtem a *Frunză verde de albastru* című Stănescu-vers átültetése során is. Már maga a cím fordítása sok fejtörést okozott, mivel egy abszurd szójátékról van szó. Stănescu a román népköltészet ismert nyelvi szerkezetét írja tovább zseniálisan. Végül *Zöldeskék levél* lett a magyar címe, amely csak megközelítőleg fejezi ki az eredeti szójáték expresszivitását.

A vers első két sora így hangzik:

*Și-am zis verde de albastru
mă doare un cal măiastru.*

Itt a *doare* (fáj) ige többletjelentése okozott problémát, ugyanis ebben a kontextusban egy szenvedő vágyakozást fejez ki. Lehetőségként a *sóvárog*, az *ábrándozik* és az *álmodozik* magyar igék kínálkoztak. Választásom végül az *álmodozik* igére esett. Ez ritmikailag döntés volt, ugyanis a trochaikus lejtésű versek esetében ha az utolsó versláb spondeus, akkor az utolsó előtti versláb tisztaságára kell törekedni (Mózes 1985: 62). Az előbb említett két forrásnyelvi sor így hangzik magyarul:

*És ha zöldeskéket mondtam,
táltos pejről álmodoztam.*

Az eredeti versben előfordul néhány alkalommal az *am zis* (mondtam) ige, ám én ezt nem minden esetben érvényesítettem. Mellőzésének egyrészt ritmikailag oka volt, másrészt viszont úgy gondolom, hogy amikor kimondunk egy szót, azzal valamit megnevezünk, utalunk rá, tehát felesleges még azt is odaírni mellé, hogy *mondtam*.⁴

⁴ Köztudott, hogy a szó szerinti átültetés általában nem minősül jó fordításnak. Az angol regényekben előforduló *said* (mondta) igtét a magyar fordítók igyekeznek a kontextusnak megfelelően (pl. *motyogta*, *suttogta*, *dörmögte*, *jegyezte meg*, *válaszolta* stb.) konkretizálni (Vö. Klaudy: 2009: 49).

Stănescu versének fordításakor volt olyan eset is, amikor a rímelés okozott gondot, mint az alábbi forrásnyelvi szövegrészletben:

*și din cinci în cinci un pom
și din șase-n șase un om*

Ezt én a *kender/ember* rímpárral oldottam meg, ugyanis a *kender* is nővény, akárcsak a fa:

*minden ötödikből kender
minden hatodikból ember*

Az ilyen jellegű, némileg pontatlan fordítói megoldások egyébként illenek ehhez az absztrakt vershez, nem rontják el annak hangulatiságát.

Van ebben a versben egy román szó, a *corcov*, amelyet Nichita Stănescu alkotott a nem létező szín jelölésére:

*corcov văd cu veselie
coloarea ce nu se știe*

Itt két megoldás közül választhatam: vagy alkotok én is egy nonszensz szót, vagy körülírással oldom meg a fordítási problémát. Az utóbbit választottam:

*s nem létező színt ha nézek
végtelen örömet érzek.*

A költői játék jó példája a *N-ai să vii* (*El ne jöjj*) című Stănescu-vers. A címbe a tartalmi hűséget kénytelen voltam feláldozni, hogy az első verssorban hibátlanul megvalósuljon a trochaikus ritmus:

*N-ai să vii și n-ai să morți
N-ai să șapte între sorți.*

Stănescu a *mori* (meghalsz) igét az *sorț* (sorshúzás) többes számú alakjához (*sorți*) igazítja élve a költői szabadság nyújtotta lehetőséggel (*morți*). Az ilyen jellegű költői játékot szinte lehetetlen célnyelven veszteségek nélkül visszaadni:

*El ne jöjj s ne légy te holt
- U | - U | - U | -*

Nem lesz szerencséd, mi volt

- - | U - | - U | -

Sok fejtörést okozott ennek a versnek az utolsó sora is, amely így hangzik forrásnyelven:

„S” e rece azi din sunt.

Mivel e verset Szilágyi Domokos ültette át először magyar nyelvre, kíváncsi voltam rá, hogy ő hogyan birkózott meg e nehéz fordítói feladattal. Megoldása ezúttal azonban nem tanúsodik arról a nagy költői leleményről, amely költészetére és fordításaira egyaránt jellemző:

hűl az én, hevül a mi.

- U | - U | U U | U

A *hevül a mi* betoldás rímkényszer eredménye, ugyanis a versszakasz második sorában szereplő *egy szó nyomorékjai* hívó rímre kellett megoldást találnia. Én ezt a zárósort a következőképpen fordítottam:

élni mostan oly hideg

- U | - U | - U | -

Néhány évvel később azonban egy sokkal jobb megoldást találtam erre a fordítási problémára:

létem l-je most hideg

- - | - U | - U | -

Ez azt bizonyítja, hogy egyes esetekben a fordítói leleménytől függ az eredetihez legközelebb álló megoldás megtalálása.

A szabadverseket illetően főleg azazal volt problémám, hogy sok esetben egyes Stănescu-versek olyanok, mintha koherencia nélküli mondatfelsorolások lennének, amelyeket ha a fordító hasonló módon jelenít meg célnyelven, nyersfordításnak tűnhetnek. Ilyen például az *Un presentiment* (*Előérzet*) című vers, amelynek szinte minden sora, kivéve az utolsót, a *nu* (nem) tagadószóval kezdődik. Sokat töprengtem,

hogy a *nem* tagadószt mint logémát⁵ megtartsam-e az eredetihez híven a sorok elején, vagy sem, végül rájöttem, hogy egyes szöveghelyeken ezt a tagadást a *se(m)* és a *nincsen* lexémákkal is érzékeltetni lehet, és akkor a célnyelvi szöveg nem tűnik annyira nyersnek:

*Nu ninge cînd e foarte frig.
Nu plouă cînd e foarte cald.
Nu vin cuvintele cînd te naști.
Nu vine anul nou cînd mori.
Nu pentru vedere este lumina.
Nu pentru mit sunt zeii!
Nu pentru timp sunt stelele.
Nu pentru Nu este Nu!
Nu vii niciodată
cînd mi-e foarte dor de tine.
Nu mori niciodată
cînd te urăsc de moarte.*

---

5 A logéma a fordítás logikai mértékegysége, ugyanis a fordítási folyamat során nyelvi egységek által kifejezett jelentéstartalmakat fordítunk (vö. Radó 1981: 222).

Felhasznált szakirodalom

Ignotus Hugó 1927. Fordítás. *Nyugat*, 8: <https://epa.oszk.hu/00000/00022/nyugat.htm> (Letöltve: 2025. 06. 24.).

Klaudy Kinga 2009. *Bevezetés a fordítás gyakorlatába*. Scholastica Kiadó, Bp.

Kosztolányi Dezső 1966. *Idegen költők*. Összegyűjtött műfordítások. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.

Mózes Huba 1985. *Égi csikón*. Kötött formájú költemények antológiája. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár-Napoca.

Radó György 1981. Rendszeres fordítástudomány. In: Bart István – Rákos Sándor (szerk.): *A műfordítás ma*. Gondolat Kiadó, Budapest. 216–236.

Szabó Ede 1968. *A műfordítás*. Gondolat Kiadó, Budapest.

Források

Stănescu, Nichita 1974. *Víziorgona*. Nichita Stănescu versei Szilágyi Domokos átültetésében. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

Stănescu, Nichita 1985. *Ordinea cuvintelor I-II*. Editura Cartea Românească, București.

Stănescu, Nichita 2006. *A kő halála*. Válogatta és fordította Goron Sándor. Biblioteca revistei Familia – NAT, Nagyvárad.

Azaz:

*Nem hull a hó, ha túl hideg van,
S az eső sem esik a nagy melegtől.*

*Nincsen szavam, ha megszületsz
És új év se, halálad után.*

*Nem a látást szolgálja a fény,
S az istenek se a mítoszt!*

*Nem az idő miatt ragyognak a csil-
lagok,*

S nem a tagadást erősíti a Nem.

Sose jössz, ha nagyon vágylak,

És sose halsz meg,

Amikor halálosan gyűlöllek.

Összegzésként elmondható, hogy a fordítási problémák a nyelvek eltérő jellegének tulajdoníthatók. A tartalmi, formai és stílusbeli különbségek miatt a fordítónak számos megoldás (kihagyás, betoldás, rímkényszer, kompenzálás stb.) közül kell kiválasztania a legmegfelelőbbet, hogy az eredeti szöveg stilisztikai hatását a célnyelvi olvasók számára is élvezhetővé tegye.

Rejtőző

Szebbnek, színesebbnek látni a világot

Jóleső érzés belemerülni a **Bárány Mária** teremtette meseszerű, színpompás, szürreális világba, ahol a halak is repülhetnek, csodás meséket suttog az erdő, az ősrégi malom, a növények, macskák, madarak díszbe öltöznek. Művészetében ötvözi a naiv festészetet az expresszionizmussal és szürrealizmussal. Színei, figurái, megfestett álm- és ábrándképei, képzelőerejéből elővarázsolt kompozíciói megvidámítják a lelket, és hogyha hagyjuk, elvisznek egy bizarr birodalomba, ahol csudajó barangolni, megfeledkezni a sivár vagy gondteli hétköznapiokról. A Bihar megyei Monospetriből származó, Párizsban élő művésznőnek, Bárány Máriának 2025 áprilisában a nagyváradi Tibor Ernő Galériában volt kiállítása *Színek szimfóniája* címmel. Magyarországon több helyütt is kiállított. A jövő esztendő legelején, január 3-án pedig új, *A színekbe rejtett történetek* című tárlata nyílik meg Váradon, a Léda-ház nevű kultúrtérben.

Egy takaros Bihar megyei faluban, a Margitta melletti Monospetriben látta meg a napvilágot Bárány Mária 1971-ben. Budapesten tíz évig élt. Az aradi Vasile Goldiș Nyugati Egyetem Margittára kihelyezett pedagógia–angol szakán végzett 2003-ban. Szülőfalujában egy ideig tanítónőként tevékenykedett. 2007-ben gondolt egy merészet, és kiköltözött Franciaországba, ahol időközben a

Brevet d’Aptitudeaux Fonctions d’Animateur (BAFA) képzésen is részt vett. A gyermekekkel, akiket oktatott, sokat rajzolt, festett. Autodidaktaként állandóan fejlesztette, képezte saját magát. Voltaképpen az idő tájt kezdett úgymond komolyabban foglalkozni képzőművészettel. Jelenleg Párizs egyik külvárosában él.

Jóformán a semmiből indult, eleinte persze meglehetősen nehéz volt, ám előnyére vált, hogy már elég jól tudott franciául, önszorgalomból és kedvtelésből tanulta meg a nyelvet. Senkinek sem mondunk újat azzal, hogy Párizsban temérdek a látnivaló, fantasztikus és érdekes város, pláne egy művészember számára. Rengeteg inspiráció meríthető a kiállításokból is. Ott aztán nincs megállás, mindig van valami nóvum, különlegesség. Máriát újra és újra lenyűgözi az ottani építészet. Mint mondta, van mit tanulni tőlük. Az ötszáz éves házak sem omlanak össze, sokesztendős gúnyájukban is szemet-lelket gyönyörködtetők.

Egyetlen perc unalom sincs Párizsban és a francia vidékeken. Másfelől azt tapasztalta, hogy az emberek hidegebbek, sok a felszínes kapcsolat a mindennapokban. Ezen oknál fogva vásárolt egy házat az egyik kisebb magyarországi településen, oda szeretne majd költözni három-négy év múlva. A háznak hatalmas alagsora van, ott szeretne majd galériát és műhelyt létrehozni.

Első tárlata 2023-ban volt Margittán. Azóta már nyílt kiállítása több magyarországi településen: Gödöllőn, Zalaszentgróton, Uszódon és Budapesten is. Jól sikerült Váradon, a Kanonok sori Tibor Ernő Galériában megtartott vernisszása, és nagy öröm számára, hogy az új esztendő, 2026-ot kiállítással köszöntheti a Léda-házban. 2026 tavaszán Nagykarolyban, a Károlyi-kastélyban is megtekinthető lesz majd a tárlata.

Voltak kisebb kiállításai Franciaországban is, ahol tagja egy képzőművészeti egyesületnek is. Nem győz eleget gyönyörködni a francia kastélyokban, palotákban. Több mint négyszáz ilyen látott már. A festés és az építészet mellett imád utazni, kóborolni, amikor csak lehet. Szereti a kis kirándulásokat és nagy utazásokat. A természet szeretete hangsúlyosan megjelenik alkotásaiban. Remek ihletforrás a természet.

Témái, ötletei a legtöbbször csak úgy fölbukkannak hirtelen, spontánul. Sokszor beugrik valami téma éjjel, s ezt hamarjában föl is vázolja. Otthon fest, már csak azért is, mert rengeteg színt használ, s nem hurcolja magával a sok tubust, mindenféle festéket. „Művészeti szempontból remek város Párizs. Ám a kicsiny falvakra is érdemes odafigyelni, mert rengeteg élményt, értéket rejtegetnek. Szeretem a vidéki rendezvények hangulatát. No meg szíves-örömmel járok régiségvásárokbá, ahol csakugyan lelhetünk kin-

cseket, kuriózumokat, nemigen találni ott bővli.”

Bárány Mária pedagógiai munkájáról is beszélt. A gyerkőcökkel való foglalkozás ugyancsak örömforrás. Hat-tízéves gyermekeket tanít. Volt olyan kis tanítványa, aki még egy pálcikabát sem tudott rajzolni, amikor hozzá került, és tanév végén szép festményt készített a lurkó. A jó múltkorában 750 képet állítottak ki a gyerekekkel.

Elmondta, hogy lényegesnek tartja az anyagok újrahasznosítását, a fenntarthatóságot. „Kidobott bútoroknak, elhajított vásznaknak adok új életet azzal, hogy festek rájuk. Ezzel is létrehozható valami szép és jó.”

Nemrégiben a Marne megyei Valmy településen járt. Bűvöletbe ejtette a régés-régi szélmalom, így legújabb alkotása ezt a malmot ábrázolja saját színes világán keresztül. Az idők során ötször égett le az építmény. Sok ember esett el Valmynál az ottani csatákban – kezdve az 1700-as évektől a második világháborúig. És ez a malom még mindig állja a sarat, várja a szelet. A csaták során életüket vesztett emberek tiszteletére festette le a malmot, körötte megannyi virággal. „Sokszor szebbnek szeretném látni a dolgokat, mint amilyenek” – mesélte Bárány Mária.

Mostanság javában készül az új kiállítására, fest szinte minden éjszaka. Festi színekbe rejtett történeteit.

Tóth Hajnal

Orbán Dezső

Tücsök és hangya, avagy kinek van igaza

Elmélkedés egy La Fontaine-fabula kapcsán

Isten teremtő és gondviselő Atya – aki a teremtést és a gondviselést tökéletes, örökkévaló, mindenható törvényei által valósítja meg. Csak mi, emberek lehetünk tudatosan munkatársai az új-játeremtés általi gondviselésben.

A teremtő Atya dicsőségét, ésszel föl nem fogható bölcsességét nemcsak az égboltozat hirdeti, hanem a földi élővilág csodálatos sokszínűsége, az, ahogy minden faj, minden élőlény élni, fennmaradni akar, s ehhez igyekszik megtalálni a legeredményesebb stratégiát (alkalmazkodást).

A virágok színükkel és illatukkal, a méhek és a hangyák szorgalmukkal, a madarak tájékozódási képességükkel és fészekrakó tudományukkal, a ragadozó állatok leleményességükkel és erejükkel biztosítják fajuk számára a fennmaradást. A hangyáktól és a méhektől szorgalmat, a fecskéktől fészekrakást lehet tanulni. Az állatokba belekódolta a gondviselés az otthonteremtés ösztönét a szorgalom, a hozzáértés által.

Az emberre nézve is érvényes ez, mert az embert emberré éppen a munka, a megélhetés keresése, az otthonteremtés szorgalma tette. Az ember csak akkor tudja betölteni Istentől kapott hivatását, ha szüntelen pallérozza

értelmét, érzővé teszi szívét és szorgalmat tanul a hangyától. A tudás hatalom. A tudást csak szorgalmas tanúlással lehet megszerezni, mert a tanulás is munka. Mégis, sajnálatosan sokan tudatlanul szembeállítják a szellemi munkát a fizikaival, az előbbi rovására.

A romániai forradalom utáni bukaresti bányászdúlások idején (1990-ben), amikor az egyetem téri diák-tüntetés az államelnök felhívására a „hős” bányászok szétverték, ezt skandalálták: „Mi nem tanulunk, mi dolgozunk!” Mennyire tipikus példája ez a szellemi bunkóságnak, lelki barbarizmusnak!

Ezt a tudás- és kultúramegvető primitivizmust sugallja a fizikai munkát dicsőítő, közismert La Fontaine-i fabula, a tücsök és a hangya meséje.

Az egész nyáron szorgalmasan robotoló hangyához télvíz idején beállít a tücsök, elemőzsiát koldulva. A hangya kérdezi: – Miért nincs élelmed, mit tettél a nyáron? – Muzsikáltam – felelte a tücsök. – Muzsikáltál? Most táncolj hozzám, barátom! – válaszolta gúnyosan a hangya.

E mese kapcsán feltevődhet a kérdés: Kinek volt igaza? Látszatra a hangyának, hisz munka nélkül nincs élelem, s aki nem dolgozik, az ne is egyék! De

csak látszatra, mert a muzsikálás is munka.

Van-e a legtöbbször láthatatlan, megfoghatatlan szellemi munkának és az azt végző értelmiségieknek, írástudóknak, művészeknek becsülete, munkájuknak értékelése, értelme? A sokszor kegyetlen látszat ellenére azt válaszolom, hogy van! Mert a szépérzék, a dal, az ének, a tánc, a költészet, szobrászat, festészet Isten láthatatlan ujjlenyomata bennünk, melyek széppé, elviselhetővé teszik az életet.

Akik a tudományt művelik, akik tanulnak és tanítanak, akik tücsök módjára dalolnak, azok a jószágos Atyaisten munkájában segédkeznek. Nem véletlen nevezte Széchenyi a tanítókat a nemzet napszámosainak, olyan napszámosoknak, akiket a legnagyobb tanítómester, Isten küld a lelkek szántóföldjére, hogy elvessék a műveltség magvait.

Visszatérve a fabula kapcsán a szellemi- és a fizikai munka értékelésére,

felvetődhet bennünk egy újabb kérdés: Vajon mi ér többet, a fizikai vagy a szellemi munka, vajon ki értékesebb, a kubikus-e vagy a muzsikus? Bár ez a kérdés is kissé erőltetett, hisz minden hasznos munkának megvan a maga értéke, melyet nem von le semmilyen összehasonlítás.

Azt azonban kijelentem, teljes meggyőződéssel, hogy a szellemi munka magasabb rendű a fizikainál, hisz azt minden esetben megelőzi, meghatározza. Pl. egy tudós, egy hegedűművész egymagában ezer kubikus (kőfejtő) munkájánál értékesebbet végez, ha nem is hasznosabbat. Mellesleg, a hangya is megfélekedezett arról, amikor a tücsköt megalázva elutasította, hogy amíg ő úgymond robotolt napestig, addig a tücsök ingyen muzsikálva andalította álomra őt.

A mesemondó Elek apó kijelentésével zárom elmélkedésemet: „Csak az a valamennyire egész ember, akinek könnyű a toll, s nem nehéz a kasza.”

Punky Monkey

A bizonytalanság elvétől a büszke hercegnő fátyláig

Sci-fi- és fantasyfilmek egyedülálló megmérettetése
Temesváron

Nincs még egy olyan filmfesztivál Közép-Európában, mint a temesvári TGIFF, azaz a The Galactic Imaginarium Film Festival. Az esemény a régióban egyedülállóként a science fiction és a fantasy zsáner köré szerveződik, és már az indulása is elképesztő: első alkalommal 2020-ban rendezték meg, amikor mindenki más lemondta a közösségi rendezvényeket, és az emberek az otthonuk mélyére szorultak be a COVID miatt. Ám a rendezvény remekül adaptálódott a helyzethez: a filmek a helyszínen egy autósmoziban, autóban ülve voltak követhetők, illetve a világhálón bárki becsatlakozhatott a vetítésekre.

A TGIFF-nek aztán ez az indulás lett az erőssége, a járvány múltával a személyes jelenlét mellett megmaradt az online térben, így a szeptember 12–21. között zajló esemény nem szorítkozik egyedül a temesvári mozik nézőterére, hanem a világ minden pontjáról elérhető a filmes versenyre pályázó alkotások. A vetítéseket workshopok, filmklubok és előadások egészítik ki, amelyeknek a Mária Terézia Bástya hármasként kiállítótere (Bastion

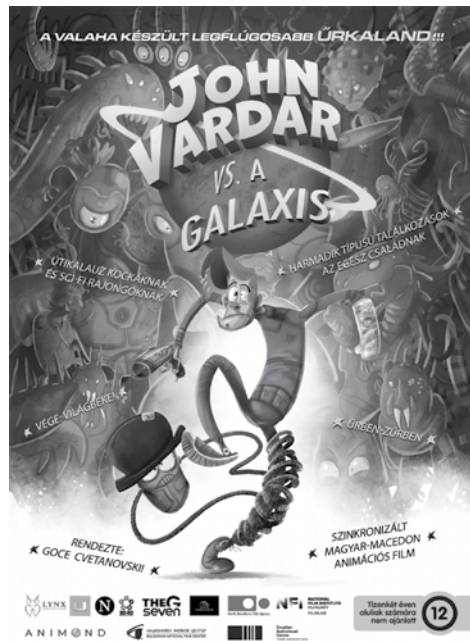

3) és a Timiș mozi ad helyszínt. Idén ezeken az alkalmakon az érdeklődők meghallgathatták többek között Maria Mihaela Grăjadian antropológust az anime-jelenség és a fiatalabb generáció kapcsolatáról; Gheorghe Tănasét, a brassói Antares klub elnökét az *Érkezés* című könyvről és filmről; Lucian Dragoș Bogdan író az Alba klub kép-

viseletében a háromtest-probléma feldolgozásairól, illetve a Budapestről érkező Vancsó Évát a magyarországi sci-fi-filmek történetéről: e témában is kiemelten az utóbbi évek moziban bemutatott alkotásairól. A zsűri elnöke, Irina-Margareta Nistor színésznő is tartott egy előadást, ő a más fesztiválokon szerzett tapasztalatairól mesélt.

Ám mégiscsak a filmek képezték a TGIFF gerincét. A tavaly ősszel meghirdetett pályázati kiírásra százötvenkét nevezés érkezett, amit a szervezők több blokkba soroltak be, külön választva a science fiction és a fantasy műfajokat: nagyjátékfilm, rövidfilm, dokumentumfilm, animációs film, komédia-paródia, illetve AI-generálta kisfilmek kategóriákba. A döntőbe végül a dokumentumfilmes kategória nem került be, viszont a fine selection válogatásba igen, így az ebben nevezett alkotások némelyikét szintén megtekinthették az érdeklődők.

Az egész estés science fiction filmek sorában számos különböző téma helyet kapott. Kettőt mindenképpen érdemes kiemelni a döntős alkotások közül: a Sebastian Bădărău által írt és rendezett román *The Uncertainty Principle (A bizonytalanság elve)* az egyik, amely csak hajszálnyira maradt le az első helyről. A fekete-fehér filmnek mindösszesen tíz szereplője van, köztük maga a rendező, és egy fizikai kutatóintézetben játszódik, mégis, a ravaszul felépített párbeszédeivel végig fent tudja tartani a feszültséget. A másik a közeljövőbe helyezett spanyol *Personhood (Személyiség)*, amelynek a középpontjában egy ember–android szerelmi kapcsolat áll. Egy magányos, mozgássérült férfi vásárol egy gyönyörű gépnőt, ám előbb saját, visszahú-

zódó és bizonytalan személyiséggel, majd a boldogságára féltékeny bátyjával kell megküzdenie. A folyamat közben azonban nemcsak ő változik, hanem az android is. A *Personhood* nyerte meg végül a fesztivál legjobb sci-fi-nagyjátékfilmjének járó díját, a díjkiosztón Spanyolországból bejelentkező forgatókönyvíró-rendező Richard Jordan pedig elmondta, hogy a casting során több száz jelöltből választották ki a férfi főszereplő, Elliot Harris oldalára az androidot játszó Agathe Levit.

A fantasy-nagyjátékfilmek még sokszínűbbek voltak. A Ciprian Dumitrașcu rendezte *Noaptea lui Vlad (Vlad, az időjáró)* című román mozi az *Éjszaka a múzeumban* alapötletére épül: egy múzeumban dolgozó kutató anya jobb megoldás híján egy éjjel beviszi a fiát a munkahelyére, és míg ő az irodájában elvégzi a feladatát, a kiállítótermekben bóklászó fiú előtt megelevenedik a román történelem

Jelenet a *Köszívek* című alkotásból

egy alakja, Alexandru Ioan Cuza. A fiú az ő vezetésével ismerkedik meg a múlttal. A film nem értékelhető klasszikus moziként, inkább egy szépen kivitelezett történelemóra legendákkal és magyarázatokkal megtűzdelve. Mellette a klasszikus fantasykat eleveníti fel az ember–elf konfliktust a középpontjába állító *Warlord (Háborús vezér)* című angol alkotás. Ennek alap-története szerint az emberek elfoglaltak egy elf várost, és ott diktatórikus módszerekkel uralkodnak. A népnyűzó, kegyetlen hatalom megdöntésére emberek és elfek együtt indulnak el. A filmen látszik az alacsony költségvetés, a látványvilága inkább a tévés produkciókat idézi. A görög *3 Moirai (Három Moira)* az előzőektől teljesen eltérő, akár kísérletinek is nevezhető alkotás: egy fantasztikus elemekkel átszótt fekete-fehér némafilm, amely a címéből is sejthetőn a sors kérdéseivel

foglalkozik. A főszereplő szeretné az életét megváltoztatni, amihez a sors három istennője nyújt tanácsokat. A lány zongorazenével kísért képeket feliratok szakítják meg, amelyek narrációban mesélik el, hogy tulajdonképpen mit látunk. A fantasy-s felhozatal győztese végül a *Kronprinsen och tyrannens återkomst (A koronaherceg és a zsarnok visszatérése)*, egy svéd gyerekfilm lett, amit Tord Danielsson írt és rendezett. A történet középpontjában egy félárva fiatal koronaherceg áll, akit a háborúból visszaérkező nagyanyja a menyé akarata ellenére trónra emel, hogy a saját céljaira kihasználhassa. A fiú még éretlen, és tetszik neki az uralkodás, amíg rá nem döbben arra, hogy gonosz nagyanyja mennyi fájdalmat okoz a birodalom népének, közöttük is a királyi palota közelében élő barátainak. Ekkor összefog a sanyargatott polgárokkal és elindul velük, hogy megmentse az

édesanyját, és hogy helyreállítsa a békét a királyságban. A film látványvilága gyönyörű, és bár a történet kiszámítható ugyan, remek másfél órás szórakozás gyerekeknek és szülőknél egyaránt.

Az egész estés animáció kategóriában egyetlen film volt versenyben, s így vitte el a díjat, a *Jon Vardar protiv Galaksijata (Jon Vardar vs a Galaxis)*. Az észak-macedón alkotás mögé komoly koprodukciós partnerek sorakoztak fel: a forgatókönyvíró-rendező Goce Cvetanovski magyar, bolgár és horvát összefogásban valósította meg álmát. A Jon Vardar története alapvetően gyerekeknek szól, és a profi látványvilág is ezt erősíti, ám rengeteg olyan popkulturális utalás van elrejtve a jelenetekben, amely a mozit a felnőttek számára is szórakoztatóvá teszi.

A science fiction rövidfilmek merészebben nyúltak a témákhoz. A disztópikus jövőben játszódó olasz *Lithium* című alkotás egy fiú-lány testvérpárt

állít középpontba, akik a végtelen erdősekben látszólag repülő drónokra vadásznak, hogy megszerezzék azok akkumulátorait, de teljesen más céljuk van a vadászattal. Az osztrák *Dreamer* egy totalitárius diktatúra uralta városba visz minket, ahol a zsarnoki hatalmat egy kábítószer segítségével tartják fent. Az ellenállók egy kis csoportja megpróbálja szintetizálni a szert, de sikertelenül, ezért amikor lehetőséget látnak a formula ellopására, akcióba lendülnek. A *Planetagatik* egy alig tízperces spanyol filmecske egy helyszínnel és két élelmiszerkutató tudóssal, illetve egy fura csavarral a végén.

A *Downsized (Feltöltve)* alkotás, a brit Ed Willey filmje különös díszletezéssel hívta fel magára a figyelmet. A főszereplője egy szoftvermérnök, aki a felesége digitális maradványait próbálja megmenteni az utolsó munkanapján. Persze nehézségekbe ütközik, és egy különös megoldáshoz kell folya-

A korona herceg és a zsarnok visszatérése

Toborzási protokoll

modnia. Ezt a csattanóra kihegyezett, érdekes hangulatú kisfilmet találta a diákzsúri a legjobbnak. A kategória győztese azonban ezzel szemben a francia *Le Recutement (Toborzási protokoll)* volt. François Choquene tizenhárom perces alkotása a közeljövőben egy állásinterjújn játszódik, ahol különleges virtuális protokoll alapján választják ki a munkatársakat. Bár a szépen fényképezett, remek színészi játékkal előadott történet hagy maga után némi hiányérzetet a végén, a meglepő csavar itt sem maradhat el.

A fantasy-rövidfilmek még erősebb szórást mutattak: egy álomban játszódik és egy kísértést mutat be a német *Dark Dreamer (Sötét álmodó)*. Kevésbé volt fantasy, mint inkább misztikus a spanyol *Udra C.* Charles Alexander filmjének főszereplője visszatér gyermekkorának helyszínére, a galíciai Udrába. Az áttűnésekkel, flashbackekkel játszó sztori ügyesen navigál múlt és jelen között. Akciónak indul, de szerelmi történet lesz a *Rouge: Chasseuse*

de bêtes (Piros: A démonvadász) című francia alkotásból. Benjamin Maublanc közel félórás filmjének középpontjában egy középkori démonvadász nő áll, akit a falusiak felbérelnek, hogy keressen meg egy szörnyeteg által elrabolt pásztorlányt. A főszereplő a végén a falusiakkal kell megküzdjön, mert a szörnyetegek nem biztos, hogy az erdő mélyén laknak. Mindezek mellett paródiának hatott a bolgár *The Banshee Gang: Recipe for Magic (A Banshee-banda: A mágia receptje)* rövidfilm. Ebben két hegyes fülű hobgoblin ellopja a mágia nagy varázskönyvét, és egy elbaltázott varázsfőzettel átjárót nyit modern világunkra, ahonnan elrabolnak egy író. Az alkotás szórakoztató, de bájosan bugyutának hat. Nem úgy a kategória győztese, a tetovált lányt alakító svéd Noomi Rapace-szal a főszerepben. Az egész fesztivál talán legmeghatóbb alkotása volt a *Hearts of Stone (Köszívek)*, amely Paula, egy magányos utcai művész és Agatha, egy megelevenedő szobor szerelmét dolgozza fel. Tom Van

Avermaet filmjének nem ez volt az első fesztiváldíja, a TGIFF versenyében elért győzelméig tizennégy esetben nyerte el a legjobbnak járó elismerést Európában és Amerikában egyaránt.

Az animációs kategóriában volt talán a legerősebb a felhozatal. Mindegyik mű egyedi volt és gyönyörűen kivitelezett. A zsűri itt volt a legnagyobb gondban, az első helyért szoros pontozásban küzdött meg egymással a brit *The Wedding Veil of the Proud Princess* (A büszke hercegnő esküvői fátyla) és az észt *Eha Vari* (Hajnal árnyéka). Az előbbi egy gyönyörűen megrajzolt és kivitelezett példamese a büszke hercegnőről, aki a világ leghatalmasabb uralkodójához akar férjhez menni, ahhoz, aki minden más uralkodót legyőz. Az utóbbi egy stop motion technikával elkészített bábfilm egy erdei tündérről, Hajnalról, aki kineveti a neki szerelmet valló Favágót. A mágikus elemekkel átszótt mesében ezek után egy Bestia nevű szörnyeteg a szolgálival elraboltatja Hajnalt, és börtönbe veti. A tündér azonban elszakítja magától az árnyékát, aminek hajnalig van ideje, hogy

segítsen. Lenyűgöző az árnyékokkal való játék és a megalkotott szörnyetegek. A mese végén a tündér rájön, hogy mekkora fájdalmat okozott a Favágónak, és őszintén bocsánatot kér azért, mert kinevette az érzelmeit. Ezzel feloldja a fájdalmas átkot, amely az embert Bestiává változtatta, az őt szolgáló kreatúrák pedig visszanyerik eredeti alakjukat. A legjobbnak járó elismerést végül Anna-Ester Volozh filmje, a *The Wedding Veil of the Proud Princess* kapta meg.

A komédia-paródia kategória alkotásai között kettő is a randialkalmazások témájával foglalkozott. A kanadai Craig Urquhart filmje, a *Lovely* történetében az azonos nevű alkalmazás túlműködik, és bármit megtesz, hogy összehozza az algoritmus szerint összeillő párt. A végén persze minden jól sül el. Nem úgy a Bud Myrick írta és rendezte amerikai *Star-Crossed*-ben (*Rossz csillagzat alatt*), amelyben szintén a randiapp okozza a problémát. Miután a segítségével találkozott a főszereplő lány a neki tetsző fiúval, és szobára ment vele, valami ször-

A bizonytalanság elve

nyűség történik. Az első percekben a film inkább horrornak tűnik, de flashbackekben feltárul az egész történet, és legalább olyan váratlan és abszurd lesz, mint amennyire szórakoztató. Megérdemelten kapta meg a kategória győztese díját.

A filmfesztivál érdekessége az AI (mesterséges intelligencia) generálta filmek, alig pár perces, rövid alkotások versenye volt. Megdöbbentően színes és erős látványvilágú a német *Transformation (Átalakulás)*. A Földet lelakó, elpusztító emberiség egy idegen fajtól kap segítséget a túléléshez, de azok teljesen átalakítják a maguk képére a bolygót. Az amerikai Nik Kleverov filmje, a *Memory Maker (Emlékkészítő)* tökéletesen felépített sztorival rendelkezik, egy olyan idős férfi történetével, aki álmok formájában emlékeket ír az emberiséget uraló androidoknak, hogy Amerika gépi eredetű, első asszonyának segítsen az emberek megértésében. A brit Andy McNamara három és fél perces AI-filmje, a *Foroshka* ta-

lán a legszürreálisabb, legmegdöbbentőbb volt a kategória alkotásai között. Valahol Kelet-Európában játszódik, a közeli jövőben, és a Foroshka nevű AutoMeka buggy-csapat felemelkedését és bukását mutatja be. A zsűri – Irina-Margareta Nistor, Alina Petrea Chirobocea, Vancsó Éva, Bogdan Mihăilescu, Florin Kevorkian, valamint jómagam – a vizuális eredetiségéért és a film tragédiájából kibontakozó eszmeiségért adta neki a győztesnek járó díjat.

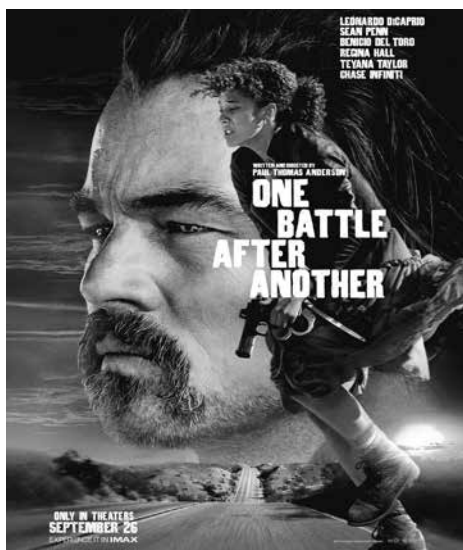
Tíz nap, számos versenyfilm és klasszikus alkotás örvendeztette meg tehát idén a science fiction és fantasztikus filmek kedvelőit nemcsak Temesváron, de a világ bármely pontján. Aki úgy érzi, lemaradt valamiről, írja fel magának a 2026-os naptárba szeptemberhez a *The Galactic Imaginarium Film Festival* nevét, mert akkor ismét megrendezik, és elég az élményekhez bejelentkezni a neten.

Szélesi Sándor

Mindennapi csaták a két part között

Paul Thomas Anderson legújabb filmje, az *Egyik csata a másik után* nem egyszerűen egy akciófilm. Bár látszólag műfaji klisékre épít, a rendező ismét bebizonyítja, hogy képes teljesen újragondolni a megszokott kereteket. A háromórás mozi egyszerre grandiózus látványfilm, politikai parabola és intim családi dráma – egy olyan alkotás, amelyben **Leonardo DiCaprio** dekonstruált hősként bukdácsol a saját múltja és egy szélsőséges Amerika szorításában. Anderson ezúttal a zsánerfilmet használja eszközként, hogy mélyebb kérdéseket tegyen fel hatalomról, lázadásról és apaságról.

Anderson pályáját a kilencvenes évek közepén kezdte (*Hard Eight*, 1996), de az áttörést az 1997-es *Boogie Nights* hozta meg számára. Azóta rendre a férfiidentitás válságait és a közösségi struktúrák hatásait vizsgálja: a hatalom (*Vérző olaj*), a kontroll (*The Master*), a szerelem (*Kótyagos szerelem*, *Fantomszál*, *Licorice Pizza*) vagy éppen a drogok (*Beépített hiba*) felől közelítve. Utóbbi után ismét egy Thomas Pynchon-regényhez fordult: a *Vineland* lazán adaptált motívumait ültette át a forgatókönyvbe. Nem a regény pontos cselekménye, hanem inkább annak atmoszférája és tematikus súlypontjai – a politikai radikalizmus, az apa-lánya kapcsolat, a lázadás ellentmondásos öröksége – hatják át a filmet.

Az *Egyik csata a másik után* műfaji szempontból nehezen besorolható: egyszerre western, háborús film, thriller, vígjáték és akciómozi. Anderson vállaltan játszik a műfaji tematikákkal, hogy végül szétfeszítse azokat. A Warner stúdióval tető alá hozott, 150 millió dolláros költségvetés önmagában szokatlan egy olyan szerzőtől, akinek korábbi filmjei sosem értek el kiugró bevételeket. A film középpontjában Leonardo DiCaprio Bobja áll – egy depressziós, drogfüggő forradalmár, aki köntösben menekül a hatóságok elől. Anderson itt nyíltan dekonstruálja az akcióhős mítoszt: Bob antihősként, csetlő-botló figuraként létezik, akinek minden mozdulatán érződik a függőség és a kiüresedés.

A történet a *Francia 75* nevű forradalmi csoport akciójával indul, amelynek során Bob először bizonyítja rátermettségét. A szervezet vezetőjével, a karizmatikus Perfidia Beverly Hills-szel (**Teyana Taylor**) való kapcsolata azonban végzetes következményekkel jár: az ellenséges katonai parancsnok, Steven J. Lockjaw ezredes (**Sean Penn**) megszállott vonzalma miatt Perfidia árulásra kényszerül. A narratíva tizenhat évvel később folytatódik, amikor Bob álnevet használva próbálja felnevelni közös lányukat, Willát (**Chase Infiniti**). A magánéleti dráma azonban összefonódik a társadalmi-politikai kontextussal: Lockjaw a múlt eltörlésére irányuló, rasszista tisztogató akcióba kezd, ami végül városméretű összecsapásokhoz vezet.

A film legnagyobb erőssége abban rejlik, hogy az akciót nem pusztán látványként, hanem a karakterek belső

drámáinak kiterjesztéseként kezeli. Anderson ragaszkodik a praktikus effektekhez, tömegjelenetekhez és valós helyszínekhez: a Baktan Cross ostroma olyan zsigeri intenzitással bontakozik ki, hogy a kortárs akciófilm-szakma valóban zavarba jöhet. DiCaprio alakítása a hősmítosz dekonstruálásán túl mélyen személyes hangot ad a filmnek: a középpontba kerülő apa-lánya viszony mintha Anderson saját kétségeit és apai félelmeit vetítené ki.

A film ritmikáját **Andy Jurgensen** vágása biztosítja: a közel háromórás játékidő feszes, eseményről eseményre hömpölygő szerkezetben pereg le. **Jonny Greenwood** zenéje ezúttal is szerves része a filmnek: a kakofonikus, idegenítő hangzásvilág váltakozik lírai, érzelmes tételekkel, amelyek az akció brutalitását ellenpontozzák.

Az Egyik csata a másik után egyszerre merész műfaji kísérlet és mé-

lyen személyes mű. Anderson az akciófilm formanyelvet felhasználva vizsgálja az apaság dilemmáit, a múlt örökségét és a politikai szélsőségek következményeit. Bár kereskedelmileg kérdéses vállalkozás, művészi értelem-

ben a rendező egyik legösszetettebb, legambiciózusabb munkája, amely a kortárs hollywoodi szerzői film egyik mérföldköve lehet.

Lencar Péter

Boros Ernő

Miért kell egy már létező törvényt „megerősíteni”?

Október 9-e a román holokauszt emléknapja, mégpedig azért, mert – a bukaresti Elie Wiesel Holokausztkutató Intézet szerint – 1941. októberében ezen a napon vette kezdetét a zsidók deportálása Besszarábiából, valamint Dél- és Észak-Bukovinából Transznisztriába. Idén az emléknap alkalmával Silviu Vexler, a Zsidó Közösségek Föderációjának elnöke kemény kritikával illette Románia elnökét, mégpedig annak jelenlétében. A botrányizű közjáték előzménye: a parlamenti képviselő Vexler olyan törvénymódosítást kezdeményezett, amelynek célja az antiszemita, fasiszta, légionárius, rasszista és idegengyűlölő diskurzust gyakorló szervezetekkel szembeni – tulajdonképpen eddig is létezett – szankciók megerősítése. Nicușor Dan államfő ezt a törvényt megóvta az Alkotmánybíróságon, majd amikor utóbbi ezt elutasította, Dan bejelentette, hogy továbbra is fenntartásai vannak, ezért Vexler törvénymódosítás-javaslatát újabb szavazásra visszaküldi a parlamentnek (amely korábban már jóváhagyta).

Kérdés: egyáltalán miért gondolta szükségesnek Silviu Vexler egy törvény lényegében már létező előírásainak a

„megerősítését”? Válasz: mert a romániai bíróságok az esetek többségében módot találtak arra, hogy a szóban forgó törvény érvényben lévő változatát a vádlottak javára értelmezzék. Értsd: az antiszemita, fasiszta, légionárius, rasszista és idegengyűlölő diskurzust folytatókat valamilyen ürüggyel felmentették, elmulasztották megbüntetni.

Mi ennek a jelenségnek az oka? Legalább részben ugyanaz, ami a Romániában szintén létező (sőt erősödő tendenciát mutató) magyarellenességé. Nevezetesen, hogy a románok nagy többsége saját népének a történelmét erősen „megszépített”, az országban élő kisebbségek történelmét viszont ellenkezőleg, nagymértékben eltorzított változatban ismeri. Ennek az állításnak az igaz voltát az szemlélteti a legékesebben, ami a második világháború után a román holokauszttal történt.

A neves hazai és külföldi történészekből a valós tények megállapítása céljából összeállított úgynevezett Wiesel-bizottság következtetése szerint a második világháború idején román adminisztráció alatt állt területeken 280-380 ezer zsidó pusztult el, mégpedig olyan körülmények között, amelyekért a bukaresti vezetést terheli a

felelősség. Ez a meztelen igazság. Amit azonban több mint fél évszázad alatt a politikusok megrendelésére dolgozó vagy anélkül is erősen nacionalista beállítottságú „tudós” román történészek átírtak. Olyan alapos történelemhamisítást végezve, hogy az eredmény és a valóság között alig maradt hasonlóság. A román haza polgárai, amennyiben szóba került a holokauszt, az Antonescu-rezsim által elkövetett tömeggyilkosságok helyett (sűrű horthysta-fasisztázás közepette) leginkább az Észak-Erdélyben dicsőséges román főszereplők/hősök által kivitelezett tanítómese-szerű zsidómentésekről olvashattak/hallhattak.

A következőkben azt próbáltam meg összefoglalni, hogy mi (milyen történelmi háttér) tette lehetővé ezt az elméleti szinten mesterségesen előidézett hatalmas holokauszt-metamorfózist.

„Kétarcú” román holokauszt

A romániai holokauszt több sajátosságot mutat. Ezek egyike, hogy – az 1940-ben, illetve 1941-ben történt országhatár-módosítások nyomán – csak kismértékben játszódtott le az ország második világháború utáni határai között. Az első világháború „eredményeként” létrejött Nagy-Románia tartományai közül 1940-ben Besszarábia és Észak-Bukovina szovjet, Észak-Erdély magyar, Dél-Dobruzsza bolgár adminisztrálás alá került. 1941-ben viszont Észak-Bukovinát, Besszarábiát, valamint Dél-Ukrajna Transznisztriának nevezett (a Dnyeszter és a Bug folyó között húzódó) részét Romániához csatolták. Az Ó-királyság területének zsidósága, a Jászvásár övezetében éltek kivételével más országokban lakókhöz

képest aránylag kevés vérvesztéssel úszta meg a vézskorszakot. Nem így a határmódosítások alkalmával Romániához csatolt besszarábiaiak, észak-bukovinaiak és transznisztriaiak, valamint a Magyarországhoz került észak-erdélyiek. Utóbbi területek zsidóságának a többsége borzalmas népiirtás áldozata lett. A besszarábiaiakat, az észak-bukovinaiakat és a transznisztriaiakat az Antonescu-rezsim parancsára a román hadsereg (esetenként német, illetve ukrán fasiszták közreműködésével) semmisítette meg. De csak addig, amíg Bukarestben úgy gondolták, hogy a háborút biztosan Hitler nyeri! Amikor ugyanis ez a hitük megingott, az Antonescu-rezsim változtatott addigi pokolian kegyetlen zsidópolitikáján. Immár arra az eshetőségre gondolva, hogy a háború esetleg a szövetségesek győzelmével érhet véget, saját jól felfogott érdekében jobbnak látta a román közigazgatás alá tartozó területek zsidóságának maradék részét toleránsabban kezelni. (Jó pénzért eladni, vagy ha ilyen üzlet nem kínálkozott, a transznisztriai lágerek túlélőit elengedni.) Így a következő helyzet állt elő. Ugyanaz a bukaresti hatalom, amely a háború első részében saját kezdeményezésre és önerőből különböző „román módszerek” alkalmazásával többszázezer zsidót likvidált, a háború második felében viszont lehetővé tette többszázezer zsidó túlélését. A román holokausztnak ez a „kétarcúsága” már önmagában is jó lehetőséget teremtett a történelemhamisításra. Amihez ráadásul a háború vége felé Észak- és Dél-Erdélyben történtek még inkább kiaknázzható táptalajt kínáltak...

Észak-Erdély 1940 és 1944 között magyar közigazgatás alatt állt,

Magyarországon pedig 1944 márciusáig, ha nem is jól, de a környező országok gyakorlatához képest mindenestre kevésbé rosszul bántak a zsidókkal. Olyannyira, hogy a saját hazájukban szerzett szörnyű tapasztalataik miatt sokan (mintegy 15 ezren) külföldről is itt kerestek menedéket. Azonban 1944. március 19-én Magyarországot az akkor még hozzá tartozó Észak-Erdéllyel együtt megszállta a német haderő. A Wehrmacht-alakulatokon kívül SS- és Gestapo-egységek is érkeztek az országba. Ezzel az itt élő zsidók további sorsa megpecsételődött. Addig ugyanis Budapest a magyarországi zsidókat nem adta át a németeknek. Ezt követően azonban a megszállók kikényszerítették, hogy a kulcsfontosságú állami pozíciókba a zsidósággal jó kapcsolatokat ápoló arisztokrata-konzervatív elit réteg tagjai helyett antiszemita beállítottságú, a náci érdekeket kiszolgálni kész vezetők kerüljenek. A frissen kinevezett Sztójay-kormány támogatásával, illetve a végleges megoldás programjának (Endlösung) kivitelezésében bőséges tapasztalatokkal rendelkező Eichmann-kommandók, valamint a német biztonsági rendőrség útmutatásai alapján ezt követően ültették gyakorlatba a magyar hatóságok a gettósítási és deportálási programot, majd adták át az összegyűjtött zsidókat a nácioknak. És íme a borzalmas végeredmény számokban. „Az 1944. március 19-i német megszállásig a zsidó közösségből: 63.000 áldozatot szedett a háború. [...] A megszállás alatt a deportálásoknak, a nyilasok által elkövetett tömeggyilkosságoknak, az éhségnek, betegségnek és más tényezőknek 501.507-en estek áldozatul. Ezek túlnyomó része abból

a 440.000 zsidóból került ki, akiket 1944. május 15-e és július 8-a között Auschwitzba deportáltak”. (Forrás: Braham, Randolph L.: *A népirtás politikája: a holocaust Magyarországon*, 2. bőv. és átd. kiad., Budapest, Belvárosi Könyvkiadó, 1997.)

A német megszálláskor a Csehszlovákiától, Romániától és Jugoszláviától 1938 és 1941 között Magyarországhoz visszacsatolt területeken 300 ezernél valamivel több zsidó élt, amiből a megszállás alatt közel 234 ezren veszítették életüket. Észak-Erdély 165 ezres zsidóságából csupán 35–40 ezer maradt életben. (A Zsidó Világkongresszus magyarországi képviselője által közzétett adatok.)

Történelemhamisítóknak kedvező egybeesés

Amint korábban jeleztem, a háború idején 1944. március 19-ig nemcsak az itteniek érezhették viszonylagos biztonságban magukat, hanem a környező államok zsidó polgárai is nagy számban találtak menedékre Magyarországon. A német megszállás után viszont ennek az ellenkezője következett be: a zsidók helyzete olyannyira leromlott, hogy tanácsosabb volt máshova menekülniük. Így az addigival ellentétes folyamat vette kezdetét: az észak-erdélyiek közül kb. 1500-an Romániába, főleg Dél-Erdélybe szöktek. Mi tette ezt lehetővé?

Amint már jeleztem, a határmódosítások miatt a román holokaust csak kismértékben játszódtott le az ország második világháború utáni határai között. A dél-erdélyi zsidók kínokat, keserveket átélve ugyan, mégis viszonylag könnyen, „csupán” kb. tíz százalékos

vérvesztéssel vészelték át a háborút. Ugyanis bár az Antonescu-rezsimnek hosszabb távon esetükben is szándékában állt alkalmazni a végső megoldást, azaz átadni a németeknek vagy Transznisztriába deportálni őket, erre végül nem került sor. Mégpedig azért, mert különösen az 1943 eleji megsemmisítő sztálingrádi vereség hatására Bukarestben kételkedni kezdtek Hitler (hosszú ideig biztosnak hitt) győzelmében, és változtattak zsidópolitikájukon. A továbbiakban minél valószínűbbnek tűnt, hogy a tengelyhatalmak elveszítik a háborút, Antonescuék annál toleránsabbá/megértőbbé váltak a zsidókkal szemben. (Tehették, hiszen Romániát nem szállta meg a német haderő). A vörös hadsereg előretörése, illetve az 1944. augusztus 23-i román átállás nyomán pedig – elsősorban a szovjeteknek köszönhetően – az országban lévő belföldi és külföldi zsidók helyzete egyaránt gyökeresen megjavult. Ami az ugyanekkor bekövetkezett észak-erdélyi fejlemények hatására fordulatot eredményezett. Mivel a német megszállás következményeként Magyarországon egyre elviselhetlenebbé vált a zsidók helyzete, kézenfekvő volt, hogy az észak-erdélyiek oltalmat keresve Dél-Erdélybe szökjenek. Ezáltal olyan helyzet állt elő, amely már-már ideális feltételeket teremtett a történelemhamisítók számára. Az események véletlen egybeesése által felkínált lehetőséget pedig különösen a Ceusescu-rendszer idején maximálisan kihasználták. Íme a recept, amely szerint az egyre „tudósabb” román szerzők több mint fél évszázadon át a romániai holokausztot hamisították.

1.) Mivel Románia második világháború utáni országhatárain kívül

történtek (?!), a román hadsereg által Besszarábiában, Észak-Bukovinában és Transznisztriában elkövetett tömeggyilkosságokat egyszerűen elhallgatták.

2.) Ha ezek felemletését sehogyan sem lehetett elkerülni, a Románia második világháború utáni országhatárain belül elkövetett antiszemita vérengzésekről (jászvásári pogrom, bukaresti mészárlás stb.) a felismerhetetlenségig kozmetikázott változatokat prezentáltak.

3.) Gondosan kerülték annak még a szóba hozását is, hogy más országok kormányaival ellentétben az Antonescu-rezsim nem adta ugyan át a németeknek a zsidókat, ám önerőből semmisítette meg őket.

4.) „Romániai holokauszt” címmel az előző két pontban jelzett események helyett a háború idején magyar közigazgatás alatt állt Észak-Erdély zsidó népességével 1944. március 19. után történeteket „tálaták fel”. Mégpedig az alábbiak szerint.

a) Arról következetesen „elfelejtettek” említést tenni, hogy a magyar holokausztnak erre a szakaszára az ország németek által történt megszállása után került sor. Vagy ha ezt mégis megemlégtették, csak úgy mellékesen tették, mintha jelentőséggel egyáltalán nem bíró részletkérdésről lenne szó.

b) A zsidókkal való együttérzés ürügyén minduntalan annak bizonygatására váltottak át, hogy az észak-erdélyi román népesség is hasonló atrocitásoknak volt kitéve, mint a zsidóság, e két etnikum tagjai együtt (sőt egyformán!) szenvedtek a „horthysta-fasiszta” terror idején. Végeredményben a történetek ilyenfajta összemosásával is azt a román politikum által 1918 óta

burkoltan vagy nyíltan, de következetesen hirdetett „tételt” igyekeztek alátámasztani, hogy a magyarok rosszak, a románok meg jók...

c) Annak, hogy a háború végső szakaszában a jelzett okok miatt a zsidók Észak-Erdélyből Dél-Erdélybe (Magyarországról Romániába) menekültek, olyan tanítómese-szerű irodalma született, amelynek „eszmei mondanivalója” a következő: a jó románok

életük kockáztatásával mentették a rossz magyarok által sanyargatott zsidókat...

Holott amint azt Randolph L. Braham *Román nacionalisták és a holocaust. Kitalált mentőakciók politikai kiaknázása* (Budapest, 1998) című könyvéből tudjuk, a valóságban az esetek többségében a dél-erdélyi zsidók segítették észak-erdélyi testvéreiket.

Elveszve

Egy építész, aki még mozdonyt is tervezett

Budapesten él, de még meszebbről érkezett **Makay Tamás**, aki rendbe hozta a Nemeskéri-kastélyt a Tolna vármegyei Miszlán. A Partiumban, Nagykárolyban nőtt fel, 1984-ben települt át Magyarországra. Építészdinasztia sarja, műemlékvédelmi szakember. Több nagy, régi épület felújítása fűződik a nevéhez, az említett dunántúli, 640 négyzetméteres kúriát kulturális célokra rendezte be, felesége, Makayné Pál Berta hathatós közreműködésével. Kortárs festőtáborokat és komolyzenei, barokkzenei találkozókat, képzéseket tartanak benne, illetve az udvarán.

Az áttelepülés után, két diplomával, sírkövesként dolgozott

– Tudni kell, hogy a Partiumban a mai napig erős magyar tömb él – vázolja a helyzetet. – Már jóval a trianoni elcsatolás előtt nagy versengés folyt a megyeszékhelyi pozícióért, a Károlyi grófok városa, Nagykároly és Szatmárnémeti között. Most ez utóbbi a székhely, az iparosításnak köszönhetően, de én nagykárolyi vagyok, úgyhogy nem akartam Szatmárnémetibe menni tanulni. De munkát végül is ott kaptam. A szatmári tervezőintézetben dolgoztam, s amellet egy vállalatnál is adtak feladatot: ipari formatervezést az Unio bányagépgyárban.

Fotó: Fitt Tamás

Maga is rajzol, fest

Megpályáztak egy bolíviai munkát: 2, 6, 12 és 24 tonnás bányamozdonyokat kellett tervezni és gyártani. Olyanokat, amelyek versenyképesek lehetnek a külföldi konkurenciával. Nyertünk, és minden fajtából 25-25 darabot rendeltek meg. Azért esett ránk a választás, mert mindent a lehető legegyszerűbbre csináltunk, miközben a világcégek már akkor telerakták automatikával a mozdonyaikat. Azt mondta a megrendelő bolíviai tulajdonos-vezérigazgató, hogy náluk a dolgozók 90 százaléka analfabéta, csak a csavarhúzóhoz és a kalapácshoz értenek, és a mi mozdonyainkat ezekkel meg lehet javítani.

Persze az is mellettünk szólt, hogy a kis mozdonyokat szétszedhetővé tettem, s így könnyen – darabokban – le tudták vinni őket a liftekkel, az akár háromszáz méter mély bányajáratokba is. Ahol összecsavarták a részeket.

– *Ha ilyen jól mentek a dolgok, miért jött át Magyarországra?*

– Nem mentek jól. Erdélyben és a Partiumban magyarnak lenni nem volt egyszerű Ceausescu uralma alatt. A mi családunk ketté volt osztva. Apai nagyanyám, a lánya családjával, a keresztszüleimmel már 1940-ben Magyarországra költözött. Apám viszont kilenc hónap francia földön töltött amerikai hadifogság után hazatért, és Nagyváradban nősült meg. A felmenőink az 1700-as évek óta ott éltek. Én megjártam Bukarestet – egyetemistaként –, és teljesen biztos voltam abban, hogy belőlem sosem lesz román. Mert a karrierlehetőség sokakat csábított az elrománosodásra. Vonzott a magyar közeg, a magyar nagyváros, így érkeztem Budapestre, 1984-ben. Mondták, hogy rossz helyen szálltam le a vonatról – mert akkor volt a legnagyobb elvándorlás nyugatra –, de tudtam, hogy jó helyen vagyok. Ha itt engem valaki szid, visszaszólhatok, ott nem, ott büntették azt, aki megmondta a véleményét. A román vívóválogatottból kirúgtak, magyarkodásért. Zárójelben: 1971-ben ifjúsági bajnok lettem, 1972-ben viszont nem engedtek ki a vb-re. Az egész román törvályogatott otthon maradt, mert egy román se volt köztünk. Akkor kicsúszott a számon egy kis kritika...

– *Áttelepüléskor könnyen megkapta a magyar állampolgárságot?*

– Nem mondhatnám, két évembe telt. Ott lemondtam a román állampol-

gárságomról, itt pedig a személyi igazolvány helyett hontalan igazolványt kaptam. A két diplomám honosítása is eltartott egy darabig. Nem tudtam, hogy a szocialista Magyarországon nem fogadják tárt karokkal a határon túlról érkező magyarokat. Mindenki gyanús volt a szovjet típusú államokban. Sírkövesként tudtam elhelyezkedni, én voltam a temetőben a kerékpáros mérnök, aki kőfaragó és betűvéső. A szakmában 1986-ban tudtam csak elhelyezkedni, az Építőipari Beruházási Vállalatnál. Részt vettem a Hematológiai és Vértranszfúziós Intézet kivitelezésének lebonyolításában és a Budenz utcai tűzoltólakannya munkálatainak levezénylésében. Nagyon szerettem volna tervezni, de arra csak később adódott lehetőségem. Sokat köszönhetek az irodavezetőmnek, Major Norbertnek, aki a szaknyelvre, a szakmai tárgyalások mikéntjére, a hivatalos kommunikációra megtanított. Onnan egy kis céghez, a Vertikal Építőipari Szakcsoporthoz kerültem, majd az MTA Építészeti Ágazatához, ahol tisztességes állást kaptam 1987-ben: főmérnök lettem.

A Munkácsy-kiállítás fűtése és az Anna-fürdő szellőzése

– Kétszáz ember került a kezem alá, és végre a tervezésekhez is volt közöm. Tervpályázatot nyújtottam be például, két kolléga közreműködésével, a Nemzeti Színházra. Nem nyertünk, de a zsűri nagyra értékelte azt az ötletet, hogy a régi színház bejáratát javasoltam beilleszteni, egy modern épületbe. Kezdték megismerni, abban az időben, ha valakivel konfrontálódni kellett – akár Makovecz Imrével is –, már más

alapállásból tárgyalhattam, nagy cég vezetőjeként, mint korábban. A vállalat központja Martonvásáron volt, odaköltöttünk a családdal, s egészen 1992-ig maradtunk. A rendszerváltás ezt a céget is megtalálta. Mondták, hogy karcúsítani kell; az emberek felét, százat küldjek el. Ezt nem vállaltam, s közölték, hogy akkor nekem kell menni, a leépítést meg majd elvégzi más. Így is történt.

– *Magáncéget alapított?*

– A Makay Építészeti Vállalkozást 1993-ban hoztam létre. Tervezést, kivitelezést és ingatlanfejlesztést is végeztünk, szükség esetén alvállalkozók bevonásával. Két építészdiplomával jöttem át Magyarországra – egy főiskolaival és egy egyetemivel –, aztán itt is szereztem egyet, posztgraduális képzésen: műemlékvédelmi szakmérnököt, 1997-ben. Sokat foglalkoztam attól kezdve a régi épületekkel. Találkoztam egy kimutatással, mely szerint az ötvenes-hatvanas években felmérték a magyarországi kuriális épületeket, és körülbelül 150 ezret tartottak nyilván. Néhányat hasznosítottak – iskolának, múzeumnak, öregotthonnak, művelődési háznak –, de rengeteg volt a pusztuló, méltatlan állapotban lévő. Köztük a miszlai is. Ez egy 1700-as években született barokk kiskastély. Nem tudni, mikor volt utoljára karbantartva. Az államosítás után az erdészet kapta meg, és lakásokat alakított ki benne, erdészeknek és tanítóknak. Amikor megvettük, 2007-ben, a falak düledeztek, a tető bergyott, és az épületen belül is növények, fák nőttek. 1974-ben lakhattak benne utoljára, mert találtam egy az évi falinaptárt az egyik konyhahelyiségben.

– *Sokáig tartott a rendbehozatala?*

– Másfél évig. Az igényesség időigényes. A rendszerváltás után kastélyokhoz, kúriákhoz jutottak sajnos olyan nagyravágyó kisvállalkozók is, akik nekiálltak birkózni a feladattal – a rendbehozatallal, átalakítással –, és nagyobb kárt csináltak, mint amekkorára volt. Jártam olyan helyen, ahol egy tág teret, téglaválaszfalakkal szét daraboltak, miközben fenn egy gyönyörű mennyezetfreskó díszelgett. Szóval megfelelő szaktudás, értő szem és kéz, kellő szakmai alázat kell ahhoz, hogy hozzányúljunk a régi mesterek épületeihez. Voltak emlékezetes munkáink. Például a debreceni múzeum régi szárnyának helyreállítása, ahol Munkácsy-képek voltak kiállítva, és mindig beázásról panaszkodtak a dolgozók. Valójában csak a pára csapódott le az üvegtetőre. Kiderült, hogy eredetileg egy zseniális körfűtést találtak ki az építészek, csak volt valamikor egy fűtésátalakítás, és valószínűleg egy lakatos úgy gondolta, hogy ezeket a régi csöveket le kell vágni, hogy ne éktelenkedjenek ott. Szerencsére megtaláltuk a maradványokat, a pincében is a csatlakozást, kibontottuk, helyreállítottuk, és megszűnt a párásodási probléma. Hasonló régi nagy ötletre bukkantunk a szegedi Anna-fürdőnél, aminek a teljes rekonstrukcióját elvégeztük. A II. világháború idején fertőtlenítő állomás működött az épületben, és mindent teledobáltak szeméttel. Elég volt kibontogatni ezeket a járatokat, és tökéletes gravitációs szellőzése lett az épületnek. Nagy öröm az építésznek, amikor visszaállíthatja az eredeti megoldást, amit menet közben elrontottak a hozzá nem értők. Konkrét kastélyfelújítás-megrendelést először Somogy megyéből

Makay Tamás (a jobb szélén) alkotó- és előadóművészek társaságában, a miszlai kúria udvarán

kaptunk. Egy új, ötszáz négyzetméteres szárnyat is kellett terveznem a kisaszondi kastélyhoz, és a tízhektáros parkot is megterveztük. Sok jó munkatársam volt, közben akkreditáltattuk a céget, ami azt jelentette, hogy leendő kollégák, azaz egyetemisták gyakorlatra járhattak hozzánk. Ennél a kastélynál például velem dolgozott Dénes György mint végzős diák, aki később Ybl-díjas építész lett. Volt még egy nagy kastélyfelújításunk, a Vas megyei Sorokpolányon, egy 1400 négyzetméteres, háromszintes gyönyörűség. Ott is dolgoztak velem kiváló kollégák; Szandbauer Valter nevét feltétlenül meg kell említenem. És aztán jött a saját projekt, Miszla, a maga szerény 640 négyzetméterével.

Megkezdett építkezésnek számít-e az, ha megtámasztanak egy falat?

– Beindultak az ingatlanfejlesztések, építettünk Budapesten vagy ötszáz

lakást. Voltak határon átnyúló vállalkozásaink is. Sepsiszentgyörgyön építettünk egy evangélikus és befejeztünk egy már elkezdett unitárius templomot, Nagyváradban pedig terveztünk egy református templomot, ami csak 25 évvel később valósult meg. Parajdon létesítettünk egy panziót, és amikor eladtuk, az árát szabadon felhasználhattuk, mert a cég jól ment, nem kellett beletenni, s a miszlai kúria megvásárlására fordítottuk. A feleségem nagy szervező, mindketten művészetkedvelők vagyunk, s úgy gondoltuk, hogy ezt az épületet – ha nem is költözzünk oda – képesek leszünk üzemeltetni, meg tudjuk tölteni tartalommal, kulturális programokkal.

– *A felújítás önerőből ment, vagy kellett hozzá pályázati pénz?*

– Kellott volna, de első alkalommal nem kaptunk, mert az egyik kidőlőfélben lévő falat megtámasztottuk, még hozzá új gerendákkal, amit látva úgy döntöttek a pályázatbírálók, hogy ez már egy megkezdett beruházás, ami-

re nem jár támogatás. A következő évben aztán ők szoltak, hogy próbálkozzunk újra, mert van lehetőség, és akkor nyertünk pénzt. Az egész életem kompenzációkból áll: a múltbeli jó vagy rossz később kiegyenlítődik. Az egyéniségem is ilyen, mert a gyökereim éppen olyan fontosak, mint a jövőbeli álmaim.

– *És a Mislával kapcsolatos álmok megvalósultak?*

– Alapvetően igen, bár mindig vannak új tervek. Az első csoportokat 2010-ben fogadtuk: képzőművészeket és barokk zenészeket. Barátunk, Dinyés László szobrászművész fia, Dinyés Soma – aki ma a Magyar Rádió Gyermekkorúsának karnagya – eljött, még dolgoztak a kőművesek, de ő nem zavartatta magát, a hegedűjével végigjárta a helyiségeket, és megállapította, hogy fantasztikusan jó mindenütt az akusztika. Megszervezte az első barokk kurzust, Tóth Mónika és mások tanítják az érkezőket; van egy téli és egy nyári tábor is. Annyira elismertté váltunk, hogy már ösztöndíjjal is támogatják a miszlai kurzusok részvevőit.

Képzőművészet terén a kortárs alkotók felé fordultunk. Az induláskor festő barátomat, Tiry Pétert kértem fel művészeti vezetőnek. A táborozók minden alkalommal hagynak itt fejenként egy-két alkotást, úgyhogy már több mint kétszáz képből áll a gyűjteményünk. Táborzáró kiállításokat és koncerteket is szoktunk rendezni a környéken: Tamásiban, Simontornyán, Gyönkön. Az ideális az volna, ha önfenntartó lenne mindez. A deficitesebb működtetés elkerülése érdekében 2014-ben vendégházzá alakítottuk a magtárat, kilenc szobával, ahová családok, baráti társaságok, vissza-visszatérő csoportok szoktak jönni, s a bevétel, ha nagy nyereséget nem is hoz, de körülbelül egyensúlyban tartja a költségvetést. Miszla már ott van a kulturális térképén. Szívesen jönnek ide az alkotók és előadók. Nekünk is jól esik ez az „embergyűjtés”. Egyre többen vannak, akik itt mutatkoztak meg először, és mára országos, sőt nemzetközi hírnevet szereztek.

Wessely Gábor

MAKAY TAMÁS építész 1954-ben született Nagykárolyban, 1984-ben Magyarországra települt. Saját cégét 1993-ban hozta létre. Lakások, templomok és kastélyok építésével, felújításával is foglalkozik. Szabadidejében olvas, fest, vadászik és sportol. Vívni a szatmárnémeti Stahl Jencsik Katalin buzdítására kezdett (aki 1972-ben világ bajnok lett), és 1971-ben ifjúsági bajnoki címet szerzett Romániában. Mindemellett hitgyakorló evangélikus, a nagykárolyi evangélikus templom és gyülekezet fennállásának kétszázadik évfordulójára múltidéző könyvet jelentetett meg 2023-ban. Munkássága elismeréséül megkapta egyebek mellett a Podmaniczky-díjat (2007).

Vibráció

A VÁRAD és a KárPit találkozása

A *Várad* szerkesztőségét is felkereste október 11-én a magyarországi Mathias Corvinus Collegium (MCC) Középiskolás Programjának másfél tucat fős delegációja, mely az ennek a programnak a keretében megjelenő *KárPit* irodalmi, művészeti folyóirat diákszerkesztőiből állt. A diákok egy szakmai hétvégét töltöttek el Nagyváradon. A csoport élén Bartuszdobosi László író, szerkesztő, tanár, az MCC KP irodalomért és kultúráért felelős vezető oktatója állt, aki egyben a negyedévenként nyomtatásban is megjelenő folyóirat főszerkesztője.

A Mathias Corvinus Collegium a Kárpát-medence legjelentősebb tehetséggondozó intézményeként 1996 óta végzi tevékenységét, és az általános iskola felső tagozatától a felnőtt korig működtet közcélú, ingyenes tehetséggondozási programokat. Egyedülálló programjának lényege, hogy a hagyományos közoktatást, egyetemi oktatást kiegészítő, magas szintű képzést nyújt nem csupán egy területet érintően, hanem interdiszciplináris jelleggel.

Az MCC tudásközpontként is működik: képzései mellett mobilitási programokat működtet, széleskörű

ösztöndíjprogramokat biztosít a fiataloknak, könyveket ad ki, tudományos írásokat jelentet meg, nemzetközi és hazai konferenciákat, vitafórumokat szervez, a demokratikus párbeszéd előmozdításában, a kulturált közéleti viták alakításában vállal szerepet. Az MCC a nemzetért és a szűkebb közösségükért tenni akaró, lelkes fiataloknak ad lehetőséget arra, hogy képességeiket kibontakoztassák, kiváló magyarországi és külföldi oktatóktól tanulhassanak, mindezt térítésmentesen, földrajzi és anyagi helyzetétől függetlenül, az összmagyarság boldogulását szem előtt tartva.

Bartusz-Dobosi László elmondta Nagyváradon, hogy a KárPit diákszerkesztőivel minden, úgynevezett szakmai hétvégén igyekeznek felvenni a kapcsolatot a helyi irodalmi körökkel

ott, ahová eljutnak. Egyébiránt a periodika szerkesztőségének a Kárpát-medence minden tájáról vannak tagjai, így például Nagyváradról is, mégpedig Wagner Lilla Katalin.

A fiatalok felkeresték ezen a szombat délelőttön a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtárat, amely a nemrég befejezett átépítés-felújítás után ismét otthona a *Várad* szerkesztőségének. Mivel az első emeleti redakció csupán egyetlen, nem túl nagy helyiségből áll, a csoportot a bibliotéka közösségi térként fungáló aulájában fogadta lapunk főmunkatársa, Dénes László, aki bemutatta a vendégeknek a folyóiratot éppúgy, mint az azt kiadóként jegyző kulturális intézményt. A találkozó záró momentuma, a „lapcserebere” már a szerkesztőségi szobában zajlott le.

Bölcs gondolat

Francis Bacon (1561–1626) angol filozófus egyik gondolatát idézzük a rejtvényben a **vízszintes 1.** és a **függőleges 41.** alatt.

VÍZSZINTES: **13.** Az utolsó magyar királyné. **14.** Portugáliához tartozó szigetcsoport az Atlanti-óceánban. **15.** Könnyedén mozog. **16.** Restell. **18.** Közel-keleti országba való. **20.** Hajtás női ruhán (ék. f.). **21.** Mesebeli kiskacsa jelzője. **22.** A szóban for-

gónál. **24.** Argentína és Olaszország autójele. **26.** Uralni kezd. **27.** Após (rég.). **28.** Merre. **29.** Park szélei! **31.** Kimerült (népi). **33.** Beethoven operája. **35.** Mesebeli személy. **37.** Román helyeslés. **39.** Kettőzve: játék. **40.** Részben ellep! **41.** Vörös bolygó. **42.** Udvarház. **44.** Pozitív elektród. **45.** Közteher. **46.** Kemencében van. **47.** Névelő. **48.** Afrikai nép tagja. **49.** Carlo ... (1707–1793) itáliai drámaíró. **51.** Szerelem – olaszul. **53.** Antonov gépe. **54.** Elő-India bennszülött lako-

1	2	3	4	O	5	6	7	8	9	M	10	11	12	N
13					14						15			
16				17		18				19		20		
21				22	23					24	25			T
26			27						28				29	30
		31				32		33				34		
35	36					37	38		39			40		
41					42			43			44			
45				46			47			48				
49			50					51	52					
53			54				55		56				57	
T		58				59		60				61		
62	63			64	65					66	67			
68			69		70				71		72			
T				E						Y				

sa. **56.** Zenedarab! **57.** Ízesítő (ék. h.). **58.** Eljárás rendje. **59.** Adott szóval biztosítja. **61.** Gyors táncot jár. **62.** ... Novák Vilmos, festő, grafikus. **64.** A ház szeme. **66.** ... róla (két szó). **68.** Képketret. **70.** Szárad. **72.** Őn és argon vegyjele.

FÜGGŐLEGES: **1.** Németh László drámája. **2.** Kitzsít a helyéről. **3.** Szomját oldja. **4.** Az egyik oldal. **5.** Sütő András névbetűi. **6.** Gazdasági épület. **7.** Kossuth- és Liszt-díjas énekes, gitáros. **8.** Határ Európa és Ázsia között (ék. csere). **9.** Órahang. **10.** Tova. **11.** Teli. **12.** Becézett Enikő. **17.** Sima. **19.** Titkárság helye. **23.** Fényforrás. **25.** Világos angol sör. **27.** Betűvetés. **28.** Vétség. **29.** Cölöp. **30.** Bertold Brecht műve. **31.** Szövetségi tartomány Ausztriában. **32.** A többit ütő kártyalap. **34.** Volna. **36.** Nemesgáz. **38.** Mátka. **42.** Vidéki megszólítás. **43.** A Tisza mellékfolyója. **44.** Bern folyója. **46.** Népi műfaj. **48.** Erkel- és Széchenyi-díjas zeneszerző (Ferenc, 1932–2019). **50.** Sütemény tölteléke. **52.** Bátorodik. **55.** Valódi. **57.** Maró folyadék. **58.** József Attila

verse. **59.** Német női név. **60.** Díszít. **61.** Kárt tesz. **63.** Szelíd, üde szépség. **65.** Hüvelyes növény. **67.** Muzsika része! **69.** Antik római pénz. **71.** Kálium és nitrogén vegyjele.

Barabás Zsuzsa

A helyes megfejtést beküldők között 3 hónapos *Várad*-előfizetést sorsolunk ki! A megfejtést postán vagy e-mailben juttathatják el szerkesztőségünk címére: *Várad* folyóirat, 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C; varadszerkesztoseg@gmail.com. Kérjük, tüntessék fel a nevüket és a pontos lakcímüket!

Beküldési határidő: **2025. december 2.**

Októberi számunkban megjelent rejtvényünk (*Tanács*) helyes megfejtése: „Sohase magyarázkodjunk és sohase panaszkodjunk.”

FIZESSEN ELŐ FOLYÓIRATUNKRA!

A **VÁRAD** előfizetési díja: 3 hónapra 25 lej, 6 hónapra 50 lej, 1 évre 100 lej. A lap előfizethető a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtár pénztárában készpénzzel vagy bankkártyával, postán pénzesutalvánnyal (mandat poștal) az „Abonament *Várad*” megjegyzésnek a feltüntetésével: Consiliul Județean Bihor; CUI 4244997; Cod IBAN: RO19TREZ07621360250XXXXX, Trezoreria Oradea. Az előfizetők a lapot postán kapják meg, ezért kérjük, a nevet és a pontos lakcímet tudassák szerkesztőségünkkel személyesen, telefonon vagy elektronikus postán a következő elérhetőségeken: Nagyvárad, Armatei Române utca 1/A, C épület, II. em. 7. ajtó; telefon: 0259/431–257, 116-os mellék; 0771/269–647; postacím: 410087 Oradea, str. Armatei Române nr. 1/A, corp C; e-mail: varadszerkesztoseg@gmail.com; bibliobihor@yahoo.com.

Lapszámunk szerzői

BOROS ERNŐ (1952, Nagykároly) nyugdíjas újságíró, helytörténész, szociológus, szülővárosában él. Dokumentumriportjai, valamint humoros és publicisztikai írásai több önálló kötetben jelentek meg. A legutóbbi: *Gróf Károlyiak Károlyban* (2024).

CZILLI ARANKA (1982, Kovászna) költő, író, magyartanárként dolgozik szülővárosában. Kötetei: *Nyitott ablak* (versek, 2018), *A varázslatos szekrény* (versek és mesék gyerekeknek és felnőtteknek, 2020) *Késsel és villával* (versek, 2022), *A narancs-sárga ruha* (novellák, 2025).

CSÁVOSSY GYÖRGY ISTVÁN (Kolozsvár, 1953) apja nyomdokain haladva közel két évtizedig az erdélyi, partiumi borászatban dolgozott. Jelenleg nyugdíjas, Nagyváradon él. Verseskötetei: *Apám könyve* (2020), *Múló nyár bora* (2022), *Maci mese* (2022), *Ó, ne szólj meg, olvasó* (2022), *Vinum aeternum* (2024).

FARKAS ARNOLD LEVENTE (1979, Nagyvárad) költő, általános iskolai tanár, a Szentendrei-szigeten él. Három kötete jelent meg: *A másik Júdás* (2013), *Anyám teste* (2015), *Brácsahúr* (2022).

FERENCZFI JÁNOS (1967, Vásárosnamény) költő, író, szerkesztő, kereskedelmi, értékesítói munkából él Magyarországon. Az új évezredtől a Fúzió, majd a Muzsikus és a Közös Hang Rádióban irodalmi műsorokat készített, a *Hetedik* c. online irodalmi folyóirat alapítója (2016). Írt drámát, színpadi adaptációt, értekezéseket, verseket, regénye *A megvetettek napja* (2022).

GORON SÁNDOR (1975, Mezőtelegd) költő, műfordító, pedagógus, PhD. Nagyváradon és Kolozsváron tanult, az előbbi városban él, magyar-angol szakos tanárként dolgozik. Három önálló verseskötete, egy Nichita Stănescu-fordításkötete és több tanulmánya jelent eddig meg.

KOVÁCS R. ANDREA (1974, Budapest) író, szülővárosában él. Sokat és sokfélét ír, két horror témájú novellája a 2011-ben megjelent *Pillantás a pokolba* című antológiájában olvasható, az egyik a kötet címadója. A *Galaktika* magazinban is publikált, egy időben a lap kommunikációs munkatársaként dolgozott.

MAGYARI BARNA (1965, Nagyszalonta) költő, közíró. Szülővárosában az Arany János Emlékmúzeum munkatársa volt. 1988 óta Magyarországon él, a viharsarki Vésztőn. Oktatói diplomáját 1993-ban szerezte a békéscsabai Körösi Csoma Sándor Főiskolán. Verseket 1985 óta publikál, hét kötete jelent meg.

MAJOROS ENIKŐ (Nagyvárad, 1980) szülővárosában él, 2006 óta könyvtáros a Gheorghe Șincai Bihar Megyei Könyvtárban. A *Határok átjárható-*

ságáról címmel Kolozsváron publikált egyetemi évkönyvben, a könyvről szóló 2013-as szimpóziumon és lapunkban jelentek meg írásai.

ORBÁN DEZSŐ (1959, Szásznapas, Maros m.) ny. unitárius lelképítész, egyházi író. Legutóbbi kötete: *A bölcsesség kezdete* (Status Kiadó, Csíkszereda, 2025). A Segesvár melletti Pipén él, hobbjaja a méhészkedés. Korábban Orbán-Fitori Dezső néven is publikált.

PETRUSÁK JÁNOS (1970, Nyíregyháza) szülővárosában élő író, újságíró, drámaíró, tanár. Mint forgatókönyvíró és riporter filmeléssel is foglalkozik. Előbb a Budapesti Kereskedelmi Főiskolán, majd a Debreceni Egyetemen kapott diplomát. Jelenleg a felnőttképzésben dolgozik. Több könyve jelent meg, több drámáját játszották Magyarországon és Romániában.

PÓSA ZOLTÁN (1948, Debrecen) író, költő, irodalomtörténész, újságíró. Negyven önálló kötete jelent meg, 33 díj birtokosa és 33 irodalmi és egyházi szervezet tagja. Legutóbbi kötete az *Önreflexiók 2. (1973–1976) – Barna Márta, az igaz szerelem regénye* címmel jelen meg idén.

SISKA PÉTER (1984, Nyíregyháza) költő a Miskolci Egyetemen végzett magyar szakon, jelenleg tanárként dolgozik. Első versei az *Új Holnapban* jelentek meg. Publikált többek között a *Zempléni Múzsza*, *Ex Symposion*, *A Vörös Postakocsi*, *Partium* c. folyóiratokban. Legutóbbi kötetei: *A rend, amiről a tárgyak beszélnek* (2021), *Sztázis* (2013), *Párhuzamos királyságok* (2015).

SZÉLESI SÁNDOR (1969, Budapest) nyolcszoros Zsoldos Péter-díjas sci-fi-, fantasy- és thrilleríró, forgatókönyvíró, szerkesztő, háromtucatnyi regény és száznál is több novella szerzője. Az *Átjáró* című irodalmi lap főszerkesztője volt, de dolgozott kiadóvezetőként is, 2018-tól a Magyar Írószövetség SF Szakosztályának vezetője.

ZOLTAY LÍVIA (1974, Budapest) a szülővárosában él, jogászként dolgozik. Eddig az alábbi folyóiratokban, irodalmi lapokban jelentek meg írásai: *Apokrif*, *A Vörös Postakocsi*, *Helikon*, *Kis Lant*, *Napút*, *Szabadság*, *Új Nautilus*, *Várad*, *Palócföld*, *Irodalmi Jelen*.

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF (1959, Dévaványa) költő, író, újságíró. Az 1980-as évek óta publikál magyarországi periodikákban, a rendszerváltás után a Békés megyei sajtóban dolgozott, emellett budapesti lapokat is tudósított. Több kötet szerzője és szerkesztője, a legutóbbi idén jelent meg a Napkút Kiadónál *Ama napok után* címmel.

Ara 10 lej